

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ О.О.Шеремет

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ С.О.Гуткевич

«__» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
на тему: «Тенденції розвитку інтелектуального капіталу
в умовах сучасної економіки»

Виконав

здобувач 4 курсу, групи МЕ 4-9

Апостол Владислав Андрійович

Керівник д.е.н., проф.

Гуткевич Світлана Олександрівна

Рецензент

_____

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань
здобувач _____

Київ-2020 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки
Освітній ступінь «бакалавр»
Спеціальність 056 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Апостол Владислав Андрійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Бізнес- план як основа інвестиційного проекту
керівник роботи: док.е.н.,проф. Гуткевич Світлана Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені теми наказом по інституту від « 10 » 02. 2020 року №109-КС
2. Строк подання студентом роботи: 02.06.2020
- 3.Інформаційна база: нормативно-законодавча база України, данні держкомстату України, статистична та фінансова звітність Ржищівської ОТГ;підручники навчальні посібники, монографії,наукові статті.
4. Зміст основних положень роботи: теоретичні основи інвестиційного проектування, аналіз економічної діяльності Київської області на прикладі м. Ржищів, бізнес – план.

5. Дата видачі завдання: 02.09. 2019

6. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Підготовка I-го розділу	20.12.2019	Виконано
Підготовка II-го розділу	24.02.2020	Виконано
Підготовка III-го розділу	20.03.2020	Виконано
Завершення написання роботи	13-17.04.2020	Виконано
Передзахист дипломних робіт	27- 30.04.2020	Виконано
Здача готової роботи	01-02.06.2020	Виконано

Апостол В.А.

Здобувач _____ / _____ /
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Гуткевич С.О.

Керівник _____ / _____ /
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Анотація

Темою дипломної роботи є бізнес-план як основа інвестиційного проекту.

Бакалаврська робота виконана на 75 сторінках, основна частина складається з трьох розділів, висновків до них, та списку використаних джерел. В роботі 9 таблиць та 8 рисунків.

Нами проведено аналіз теоретичних основ інвестиційного проектування завдяки якому в дипломній роботі було: розглянуто сутність та значення інвестиційних проектів, проаналізовано структуру бізнес-плану, визначено пріоритетні галузі економіки. Також проаналізовано економічну діяльність Київської області, дано оцінку економічного розвитку м. Ржищів, дано оцінку інвестиційної привабливості туристичної галузі. В роботі проаналізовано напрями розвитку Київської області. Розроблено бізнес-план, як основний елемент розвитку регіональної економіки. Даний документ був розроблений на основі туристичної діяльності Ржищівської об'єднаної територіальної громади.

Об'єктом дипломної роботи є туристична зона Ржищівської об'єднаної територіальної громади.

Предметом дипломної роботи є бізнес - план як основа інвестиційного проекту.

Ключові слова: інвестування, бізнес-план, інвестиційний проект, туризм.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУВАННЯ..	9
1.1 Сутність та значення інвестиційних проектів	9
1.2 Структура бізнес – плану.....	15
1.3 Пріоритетні галузі економіки	22
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ М. РЖИЩІВ.....	30
2.1 Характеристика економічної діяльності Київської області	28
2.2 Оцінка економічного розвитку м. Ржищів.....	40
2.3 Оцінка інвестиційної привабливості туристичної галузі.....	45
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. БІЗНЕС – ПЛАН	49
3.1 Основні напрями розвитку Київської області	49
3.2 Бізнес – план човнових перевезень в м. Ржищів	56
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	65
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку економіки важливим питанням є формування інвестиційної привабливості, як основи управління інвестуванням. При прийнятті рішень по інвестуванню, суб'єкт визначає найбільш привабливі об'єкти, тобто обирає вигідні напрями руху капіталу: виробництво, цінні папери, нерухомість тощо. Інвестування в Україні має свої орієнтири і пріоритети для інвестора. Вибір найбільш ефективних об'єктів інвестування починається з аналізу альтернативних варіантів. В основі порівняння - методи оцінки ефективності інвестицій.

На інвестиційну діяльність впливає багато різних факторів, як на макро, так і на мікро-рівнях. На макро – рівні – це політична та економічна ситуація в країні, конкурентоспроможність вітчизняної продукції, процеси науково-технічного прогресу, реформування галузей економіки, формування сировинною необхідної бази промисловості та ін. На мікро – рівні – це рівень інноваційного розвитку підприємств, підвищення конкурентоспроможності підприємств та інфраструктура.

Основою інвестиційного проекту, являється бізнес – план. Бізнес – план – це підготовлений документ, в якому представлено конкретну бізнес ідею або стратегію розвитку всіх галузей підприємства, в наслідок детального аналізу, цей документ подається для демонстрації вигідності запропонованої ідеї. Основними питаннями розглянутими в бізнес-плані є об'єми вкладених ресурсів, маркетингові дослідження, розрахунок фінансових показників, пов'язані з кількістю вкладених ресурсів, періодом окупності, конкурентоспроможністю і ще низкою показників, які дають різносторонню характеристику продукту. Важливим є достовірність розглянутих показників.

Як показав аналіз статистичних даних, за останні роки в Україні активізувалась туристична діяльність. Дані міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства показали, що України

входить в склад 30-и країн, найпривабливіших для іноземних туристів. Це визначається багатими історичними та природними ресурсами, які приваблюють все більше туристів з усього світу.

Актуальним для аналізу проведеним в дипломній роботі є розвиток туристичної галузі на основі розробки інвестиційних проектів для конкретних туристичних об'єктів.

Мета дипломної роботи є аналіз та розробка бізнес – плану туристичної зони Ржищівської об'єднаної територіальної громади Київської області.

Для досягнення мети в дипломній роботі було поставлено та виконано ряд взаємопов'язаних **завдань**, основними з яких є:

- визначено сутність та значення інвестиційних проектів;
- розглянуто структуру бізнес-плану;
- охарактеризовані пріоритетні галузі економіки України;
- проаналізовано економічну діяльність Київської області;
- проаналізовано пріоритетні об'єкти інвестування туристичної зони Ржищівської об'єднаної територіальної громади;
- дано оцінку інвестиційної привабливості туристичної галузі України;
- проаналізовано фактори впливу на розвиток м. Ржищів
- розроблено бізнес-план човнових перевезень в м. Ржищів.

Об'єкт дипломної роботи є туристична зона Ржищівської об'єднаної територіальної громади.

Предметом дипломної роботи є бізнес - план як основа інвестиційного проекту.

Методи аналізу: монографічний, статистичні : табличний, графічний, рядів динаміки; системного та порівняльного аналізу; абстрактно - логічний узагальнення - для уточнення поняття « структура сутність та значення бізнес - плану, системного і порівняльного аналізу – для класифікації видів бізнес – планів, та інвестиційних проектів. Також були використані такі методи, як монографічний, табличний, статичний - для аналізу основних показників та інвестиційної привабливості регіону.

Інформаційна база: нормативно-законодавча база України, данні держкомстату України, статистична та фінансова звітність Ржищівської ОТГ; підручники навчальні посібники, монографії, наукові статті.

Структура дипломної роботи: робота виконана на 75 сторінках, складається з актуальності теми, мети, предмету, завдань, методів аналізу, інформаційної бази; основна частина складається з трьох розділів та висновків до них. В роботі 9 таблиць та 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

1.1 Сутність та значення інвестиційних проектів

Інвестування це складний економічний процес, який пов'язаний з різними економічними категоріями та поняттями: інвестиційна діяльність, інвестиційні проекти, бізнес-план та інші.

В Законі України « Про інвестиційну діяльність » (1999 р.) дано таке визначення поняттю інвестиційний проект - це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності з використанням цінностей відповідно до положень цього Закону [14].

Залучення інвестицій та їх освоєння зв'язано з інвестиційною діяльністю, яка забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей.

Теоретичний аналіз показав, що інвестиційний проект оформлюється у вигляді планово-розрахункових документів, необхідних та достатніх для обґрунтування інвестування, організації та управління роботами з реалізації проекту в межах визначених вартості та терміну його реалізації.

Нами проведено аналіз наукових публікацій, які характеризують сутність поняття інвестиційного проекту.

В таблиці 1.1 представлені авторські висзначення сутності данного поняття

Таблиця 1.1

Авторські визначення сутності поняття інвестиційний проект

Автори	Сутність поняття
І.О. Бланк	Під інвестиційним проектом розуміє сукупність заходів, що передбачають певні капіталовкладення для отримання прибутку або соціального ефекту в майбутньому.
Бізнес – словник	З точки зору підприємницької діяльності бізнес-словник трактує інвестиційний проект як довгострокові вкладення коштів для реалізації бізнес-ідеї аж до досягнення стабільного доходу від її втілення
Г.О. Васіна	Характеризує категорію бізнес - проект як процес вкладення грошових коштів у реальне виробництво, яке наведене у вигляді системи взаємопов'язаних у часі і просторі та об'єднаних з ресурсами заходів і дій, що виконуються з метою його реалізації
Г. М. Тарасюк	Під інвестиційним проектом розуміє сукупність документів, що характеризують проект від його задуму до досягнення заданих показників ефективності й обсягу, що включають передінвестиційну, інвестиційну, експлуатаційну і ліквідаційну стадії його реалізації.
В. П. Савчука	Інвестиційний проект визначений як спеціальним чином оформлена пропозиція щодо зміни діяльності підприємства, яка переслідує певну мету.

Джерело: [9]

Основними етапами інвестиційного проекту по думці деяких авторів є [8]:

- ідея проекту бере свій початок на початковій стадії проекту і може бути сформульована первинною організацією або іншими ініціаторами. Метою цього етапу є прийняття проекту. Виготовлення, яке повинно враховувати ресурси необхідні для здійснення проекту, який синтезується в

основному в фінансових ресурсах, а й досягнення рішення про переваги ініціювання проекту.

- аналіз потенціалу проекту, створення етапів і результатів, які будуть отримані, створення альтернативних рішень і можливостей його виконання з економічної, політичної і соціальної точки зору. Крім того, цей етап передбачає виявлення і встановлення лімітів, аналіз середовища, перевірка здійсненності проекту і його глобального планування. Він також включає адекватну перевірку і аналіз, надання пропозицій для реалізації проекту.

- розробка комплексної концепції та вибір найбільш адекватного варіанту з точки зору доцільності та балансу між вартістю і прибутком, визначення детальних проектів, деталізація підрозділів проекту, створення свого інтерфейсу з контекстом загального проекту, вироблення рекомендацій по всіх підгрупах проекту. Всі ці етапи цієї фази включають в себе системний підхід, а саме через моніторинг адекватного виду контролю і впливу остаточних рішень за результатами контролю;

- деталізація процедур будівництва, детальний опис всіх підпроектів, завдань для кожного учасника, в тому числі обчислення і створення бюджетів;

- централізація результатів етапів проектів, представлених вище, відбувається на етапі розробки концепції інвестиційного проекту, метою якого є ідентифікація та створення рішень, необхідних документів, організаційних структур і нормативних актів з акцентом на наступні основні витрати відповідно до цілей;

- реалізація представляє собою останній етап інвестиційного проекту, і має на увазі практичне застосування всіх завершених етапів. Тепер можна побачити, як оформлення документів і концепція проекту стає зрозумілою для користувача. Уздовж реалізації та практичного виконання проекту можуть виникнути ситуації, в яких вся система проекту схильна до однієї або декількох переоцінок, які накладаються системами управління адекватними на цій стадії.

Нами проаналізовані фактори, які впливають на інвестиційну привабливість окремого регіону. Фактори національного рівня характеризують інвестиційне середовище країни загалом, а регіональні фактори притаманні окремому місту чи області. У свою чергу, серед цих факторів виділяють позитивні та негативні. Географічне розташування, трудові ресурси, природні ресурси є позитивними регіональними факторами, які здійснюють вагомий вплив на інвестиційну привабливість регіону.

В сучасній літературі є різні підходи до класифікації інвестиційних проектів. В таблиці 1.2. представлена класифікація інвестиційних проектів.

Таблиця 1.2

Класифікація інвестиційних проектів

Ознаки	Характеристика
За цілями інвестування	приріст обсягу продукту; розширення (відновлення) асортименту продукту; підвищення якості та конкурентоспроможності продукту; зниження собівартості продукту; вирішення соціальних, економічних та інших завдань.
За строками реалізації	короткострокові з періодом реалізації до 1 року; середньострокові з періодом реалізації від 1 до 3 років; довгострокові з періодом реалізації більше 3 років.
За обсягами необхідних інвестиційних ресурсів понад	Понад 3 мільйони євро - для суб'єктів великого підприємництва; 1 мільйон євро - для суб'єктів середнього підприємництва; 500 тисяч євро - для суб'єктів малого підприємництва.
За кількістю створених робочих місць	150 - для суб'єктів великого підприємництва; 50 - для суб'єктів середнього підприємництва; 25 - для суб'єктів малого підприємництва.
За передбаченою схемою фінансування	кошти державного бюджету чи місцевого бюджету; за рахунок внутрішніх джерел; за рахунок зовнішніх джерел;

Джерело: [8]

Основними ознаками класифікації інвестиційних проектів є :мета, ціль інвестування, строк реалізації , обсяг інвестиційних ресурсів,кількість робочих місць, схема фінансуванн.

Інвестиційні ресурси, що використовуються при реалізації інвестиційного проекту, діляться на такі групи: трудові, фінансові та економічні. За своєю метою використання, вони можуть бути як інвестиційними ресурсами так і не бути ними. Однак всі ресурси які використовуються в інвестиційному проекті є інвестиціями [9].

Проект є організаційною формою освоєння інвестицій і охоплює, як стратегічне планування інвестиційної діяльності, так і практичну реалізацію щоденного оперативного управління нею.

Інвестиційний проект, як показав аналіз –це по-перше документ, по-друге конкретні дії інвестора щодо реалізації своїх інвестиційних намірів.

Як документ інвестиційний проект - це спеціально підготовлена документація з максимально повним описом і обґрунтуванням всіх особливостей майбутнього інвестування. У такому розумінні проект є документованим інвестиційним планом.

Також інвестиційний проект — це комплекс заходів, які здійснює інвестор з метою реалізації свого плану нарощування капіталу. Дії інвестора мають бути оптимальними для досягнення поставлених цілей при обмеженні часових, фінансових і матеріальних ресурсів[36].

Нами розглянуто бізнес –план як документ, що містить лише економічний план реалізації проекту та його обґрунтування і являється його складовою.

В інвестиційному проекті визначається стратегія інвестора, яка залежить від ефективності інвестування. Проект має бути системним і базуватися на етапах процесу інвестування

Аналіз інвестиційних проектів здійснюють з урахуванням сукупності важливих моментів, що формують розмаїття і типову послідовність операцій розробки й оцінки проекту. Деякі автори рахують, що інвестиційний проект має такі ознаки [36]:

- комплексність подання процесу інвестування (маркетингові, організаційні, фінансові, виробничі, трудові та часові параметри);

- урахування зв'язку проекту із зовнішніми умовами (стан економіки країни, регіональні, галузеві особливості проекту, сумісність продукції проекту зі станом ринку, місцеві умови та співробітництво з органами влади, екологічна сумісність, соціальна безконфліктність проекту, відповідність ситуації на місцевому ринку праці);
- інтегрована оцінка ефективності проекту на основі співвідношення результатів і витрат, пов'язаних з проектом;
- урахування прогнозованої невизначеності проекту та потенційних ризиків;
- застосування методики приведення грошових потоків до єдиних умов обліку;
- прагнення подати прогнозовану модель проекту з максимальною деталізацією і конкретизацією;
- урахування соціальних і управлінських аспектів проекту як важливих умов його майбутньої ефективності.

Інвестиційна діяльність потребує сприятливого правового механізму підтримки державної інвестиційної діяльності. Державна підтримка рівня та інтенсивності інвестиційних процесів в економіці є вирішальною умовою її структурної перебудови, що в результаті призведе до підвищення темпів економічного зростання. Законодавча база - це найважливіший напрям державного регулювання іноземних інвестицій. Переважна більшість заходів державного регулювання впроваджується за допомогою правових форм. Правові основи регулювання іноземного інвестування є одним із фактів збільшення обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій [13].

Таким чином основним нормативно правовим актом , який регулює інвестиційну діяльність в Україні, є закон України про інвестиції . Дефіцит фінансових ресурсів в країні, сприяв створенню механізму залучення іноземних інвестицій. В Україні було створено комплекс гарантій захисту іноземних інвестицій.

1.2 Структура бізнес – плану

Бізнес – план – це документ, який в умовах тактичного та стратегічного планування набуває все більшої необхідності. Інтеграційні процеси ускладнюють конкурентну боротьбу між суб'єктами господарювання, а отже і створюють нові умови для швидкого реагування на зміни, які відбуваються на ринку. Одним із основних напрямів розвитку підприємства являється бізнес-планування. Він охоплює багато функціональних напрямів підприємства, починаючи від детального опису технології бізнес-проекту і закінчуючи ґрунтовними фінансовими розрахунками ефективності господарювання. Тому його розробка і контроль реалізації (в подальшому) значно сприяє як підвищенню ефективності, так і зниженню ризиків у започаткуванні нових напрямів підприємницької діяльності [7].

Для аналізування такої економічної категорії як бізнес-план, для початку потрібно зрозуміти сутність «бізнесу». Бізнес являє собою економічну діяльність суб'єкта господарювання (юридичної особи або фізичної особи-підприємця) в умовах ринкової економіки, яка спрямована на отримання прибутку шляхом створення та/або реалізації економічних благ (матеріальних чи нематеріальних), які мають цінову визначеність. Бізнес – це суто комерційна діяльність, при цьому бізнесмен – це людина (підприємець-фізична особа або власник підприємства-юридичної особи), яка здійснює її відповідно до своїх інтелектуальних здібностей, систематично, на власний ризик, виявляє ініціативу при виборі бізнес-ідей, приймає рішення, розпоряджається необхідними для цього коштами (власними чи позиковими) та несе відповідальність за наслідки цієї діяльності (має проводитися відповідно до чинного законодавства і бути суспільно значимою та спрямованою на збереження навколишнього середовища у сучасних умовах) [6].

Аналіз показав, що процес розробки бізнес-плану є одним з напрямів планування. Бізнес-план – це документ, в якому описується конкретна бізнес-ідея та можливі шляхи її реалізації. Відповідно, у бізнес-плані

інноваційного проекту описується інноваційна бізнес-ідея, тобто задум вкласти кошти у впровадження та комерціалізацію новацій. Бізнес-план є робочим інструментом, за допомогою якого забезпечується комплексне бачення цілей та способів їх досягнення, а також всіх ризиків, які супроводжують реалізацію інноваційного проекту. Бізнес-план дозволяє найбільш ефективно оцінити бізнес-ідею, її реальність, потенційну прибутковість та можливі ризики. Успішна реалізація інноваційних проектів в процесі ведення бізнесу дозволяє досягати конкурентних переваг, підвищувати прибутковість діяльності підприємства та розвиватися у довгостроковій перспективі.

Викладення бізнес-плану має бути обов'язково письмовим, що робить процес його підготовки більш ефективним, а сам бізнес-план систематизованим і стислим [6].

Структура бізнес-плану може варіюватися залежно від типу підприємства, цілей, завдань і, що важливо, стандартів складання подібних документів. Стандарт бізнес-плану – це певна схема, рекомендації, вимоги, структура, набір правил, яких обов'язково потрібно дотримуватися, щоб представлений бізнес-план давав повне уявлення про проект. Тобто, щоб досягти мети, бізнес-план повинен бути складений за певним «шаблоном».

На основі аналізу різних методик складання бізнес – плану як закордонних, так і вітчизняних, було виявлено низку складових, які наявні в усіх методиках: резюме, інформація про підприємство, маркетингові дослідження, виробнича діяльність, екологічна оцінка, фінанси, фактори ризику і додатки. Але дані розділи мають різний рівень деталізації та різну кількість необхідних планових розрахунків [11].

Бізнес-план є універсальним інструментом планування та дозволяє вирішувати значну кількість різних за характером завдань. Тому бізнес-плани як документи можуть значною мірою відрізнятись один від одного за формою, змістом, структурою, обсягами і т. д. Так, бізнес-план може розроблятися для підприємства загалом чи для окремих бізнес-ліній

(стратегічних підрозділів, продуктів (послуг), технічних рішень і т. ін.). У першому випадку бізнес-план може стосуватись нового підприємства, діючого, чи підприємства, яке реорганізується. Для діючого підприємства цей документ може розроблятися з метою планування розвитку або забезпечення фінансового оздоровлення. В свою чергу бізнес-план розвитку підприємства може стосуватись всього підприємства чи його окремого виробничого підрозділу. Класифікацію бізнес планів можна продовжувати. Структура бізнес-плану залежить також від типу підприємства та його бізнесу, складності завдань реалізації підприємницького проекту. Так, для підприємств науково-дослідного характеру, які розробляють нові ідеї, нову продукцію або послуги, принципового значення набувають дослідження маркетингового характеру щодо визначення потенційних споживачів інновацій, їх фінансових можливостей, необхідного сервісного обслуговування. Особливу увагу доцільно звернути на наявність ризику науково-дослідної діяльності, методи його визначення та врахування у відповідних розділах бізнес-плану. Особливості структури бізнес-плану залежать від характеристики суб'єкта, на якого розрахований цей документ (банк, інвестор, партнер/контрагент по бізнесу чи майбутній працівник).

Отже, склад та зміст бізнес-плану залежать від : - виду підприємницької діяльності; - галузі функціонування підприємства; - розмірів бізнесу та обсягів інвестицій, необхідних для його організації; - перспектив розвитку підприємства та реалізації підприємницького проекту; - характеристики продукції (послуг) підприємства та існуючої стадії її життєвого циклу; - цілей розробки бізнес-плану та аудиторії, на яку він розрахований; - обраної стратегії підприємства; - розмірів цільового ринку та рівня конкуренції на ньому; - рівня деталізації планових розрахунків у часі і т. ін.

Структура бізнес-плану представлена на рисунку 1.1

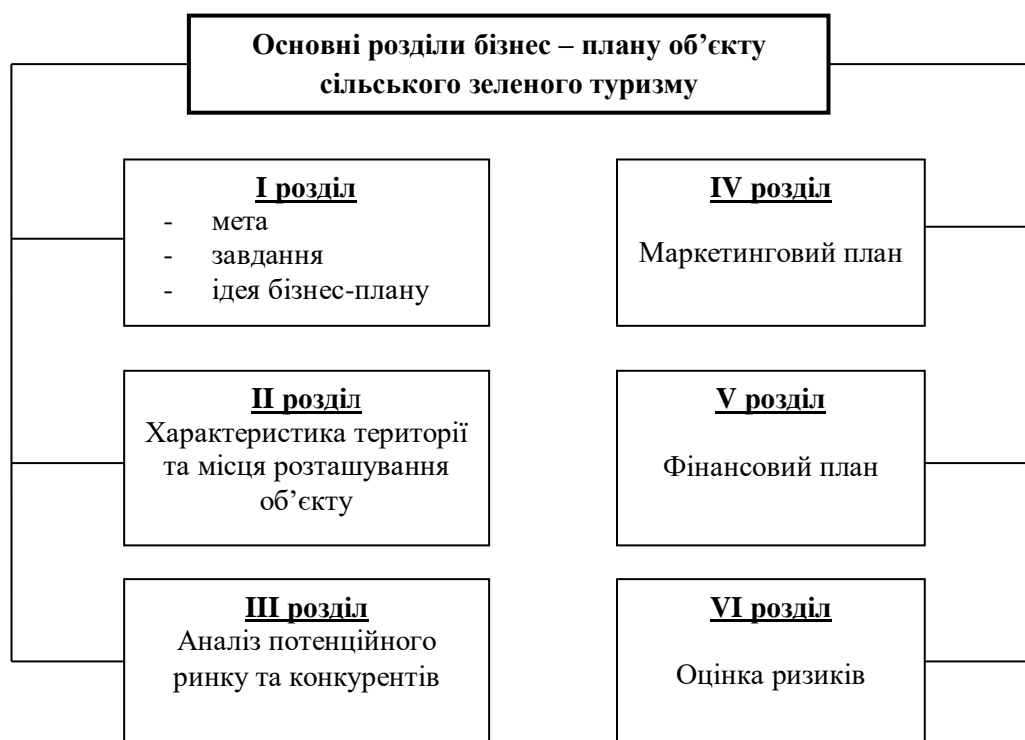

Рис. 1.1 Основні розділи бізнес – плану об'єкту сільського зеленого туризму [45].

У I розділі – формулюється головна мета діяльності, яка певним чином вирізняє власника садиби серед інших суб'єктів господарювання у сфері сільського зеленого туризму. Ця мета повинна не тільки описувати рід діяльності садиби, мають бути сформульовані завдання для досягнення головної мети, накресленої в бізнес–плані садиби.

II розділ містить характеристику території та місце розташування об'єкта. В цьому розділі наводять економічні, екологічні, демографічні характеристики регіону, оцінку рівня розвитку туристичних відносин його туристичної інфраструктури. Наводять також загальні відомості про садибу та її розміщення, дають оцінку привабливості цієї садиби, що характеризує її потенційні переваги.

В III розділі дається аналіз потенційного ринку та конкурентів. В цьому розділі проводиться аналіз і оцінка ринку туристичних послуг, у тому числі послуг сільського зеленого туризму, стану справ у галузі, потенційних клієнтів і місткості ринку, опис характерних рис певних тур послуг і турпродуктів, що забезпечить конкурентоздатність на цьому ринку.

IV розділ являє собою маркетинговий план, який розробляють як самостійний розділ плану на основі моніторингу наданих в досліджуваному регіоні послуг сільського зеленого туризму. Вивчається кількість підприємств, їх доступність для відпочиваючих, прибутковість маркетингових досліджень. План маркетингу необхідний для внутрішньої організації діяльності та для контактів із можливими партнерами й інвесторами. Маркетинговий план необхідний в умовах конкуренції, зростання попиту на тур продукти та турпослуги, які пропонує власник садиби. Складові частини плану маркетингу: визначення обсягу та каналів ринку збуту послуг сільського зеленого туризму, конкурентна, цінова, збутова та комунікаційна політика, реклама послуг, формування власного іміджу, рівень прибутку[45] .

В основі V розділу лежить фінансовий план. Цей розділ, який складають щомісяця на основі попередніх розділів, є головним критерієм реалізації бізнес-плану садиби. Фінансовий план складається в кілька етапів, починаючи з прогнозування і закінчуючи обґрунтуванням термінів. У цьому розділі відображають: загальну потребу в інвестиціях, джерела фінансування, план прибутків і витрат, баланс грошових витрат і надходжень, термін окупності.

VI розділ – це оцінка ризиків. Обґрунтовується, наскільки ризикованим є даний вид діяльності, зокрема висвітлюють його слабкі сторони на основі класифікації можливих ризиків, імовірність їх настання, дають оцінку прогнозованих збитків та наводять основні заходи щодо управління ризиками, зокрема їх нейтралізації.

Розглянемо більше детально особливості бізнес-плану для реконструкції житлового будинку під садибу, який належить на правах приватної власності господарю, який займається сільськогосподарською діяльністю або зайнятий у сфері обслуговування чи соціальній сфері села.

В розділі 1 сформульовано завдання для досягнення головної цілі та визначено мету бізнес-плану садиби.

Зміст і структура бізнес-плану не є регламентованими. Відповідно можуть застосовуватись різні підходи до логіки розробки та структури цього

документу. Однак, враховуючи, що процес розробки бізнес-плану має свою внутрішню логіку, дотримання якої дозволяє систематизувати розрахунки основних показників бізнес-плану та розробку його структурних компонент у логічній послідовності, а також узагальнення теоретичних та практичних аспектів бізнес-планування, дозволяють визначити таку оптимальну структуру обов'язкових розділів бізнес-плану:

А. Титульний аркуш.

Б. Зміст, перелік розділів.

В. Резюме проекту.

Розділ 1. Галузь, підприємство та його продукція.

Розділ 2. Дослідження ринку.

Розділ 3. Маркетинг-план.

Розділ 4. Виробничий план.

Розділ 5. Організаційний план.

Цілі розробки бізнес-плану залучення інвестицій; комунікації з партнерами; моделювання системи управління; попереднє встановлення загроз та перешкод; розвиток власних управлінських навиків, аудиторія, на яку розрахований бізнес-план потенційні інвестори; партнери по бізнесу; майбутні співробітники; керівництво підприємства.

Розміри бізнесу і фінансових потреб: великі; середні; малі.

Характеристика продукту бізнесу: простий (складний); принципово новий (традиційний); виробничого (споживчого) характеру.

Сфери бізнесу: виробництво; послуги; роздрібна торгівля; гуртова торгівля; будівництво; транспорт; посередницька діяльність.

Фактори впливу на зміст та структуру бізнес-плану.

Розділ 6. Оцінка ризиків.

Розділ 7. Фінансовий план.

Г. Додатки.

Необхідно зазначити, що вказані структурні компоненти бізнес-плану є обов'язковими елементами його як документа та жоден з них не може бути

не виконаним. Для кожного конкретного випадку розробки бізнес-плану, його цілей, задач та об'єкта, структуру документа уточнюють, деталізують та вводять додаткові специфічні для того, чи іншого підприємницького проекту розділи.

Таким чином, у типовій структурі бізнес-плану можна виділити 10 розділів, кожний з яких має свої цільове призначення та специфіку. Слід зазначити, що склад, структура та обсяг бізнес-плану визначаються специфікою діяльності, розміром підприємства та метою його розроблення. На структуру бізнес-плану впливають також розміри цільового ринку збуту, наявність конкурентів та перспективи розвитку підприємства [12, с. 35].

Призначення бізнес-плану полягає у тому, що він допомагає підприємству реально оцінити ідею, втілити її у відповідну документацію, обґрунтувати ефективність та виявити сильні й слабкі сторони проекту, залучити необхідні фінансові ресурси та керувати процесом його реалізації. Тобто дає комплекс знань, який допомагає інвестору або ж власнику підприємства якнайширше оцінити реальні перспективи бізнес-ідеї. Якісний бізнес-план дасть змогу розв'язати чимало завдань, які представлені в наступному рисунку 1.2.

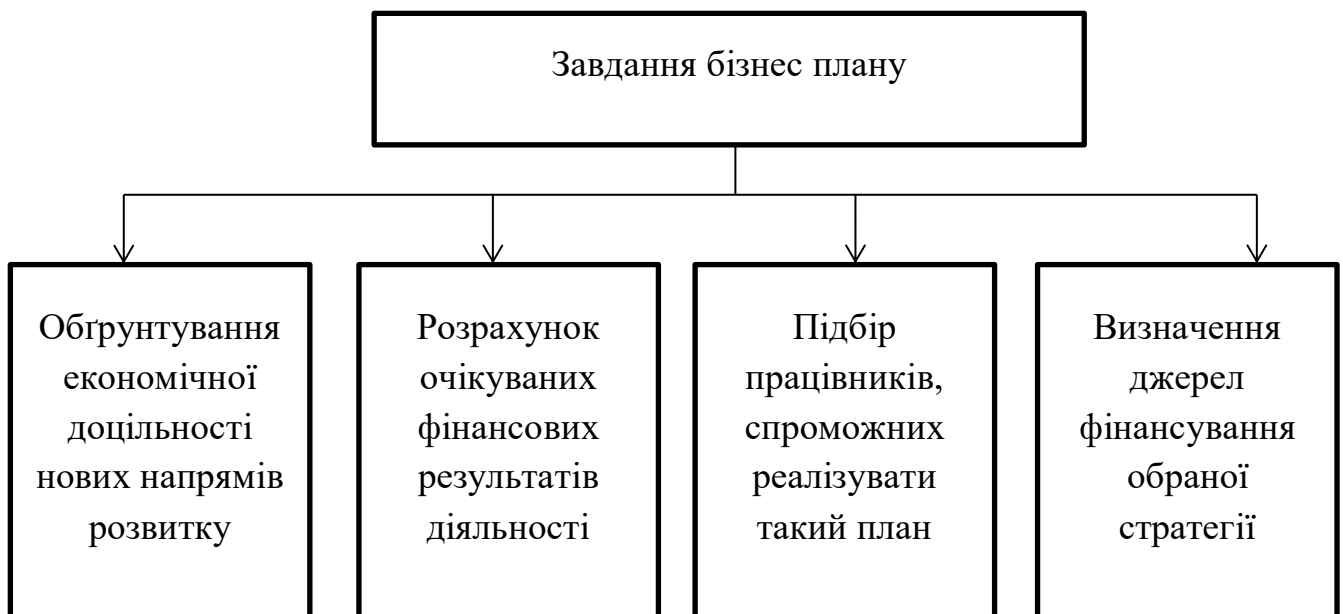

Рис. 1.2 Основні завдання бізнес – плану

Джерело: складено автором на основі [10]

Основною метою розроблення бізнес-плану з урахуванням європейських та світових стандартів є планування фінансової та техніко-технологічної діяльності підприємства на найближчі і віддалені періоди відповідно до потреб ринку і можливостей отримання необхідних ресурсів.

1.3 Пріоритетні галузі економіки

Сучасний розвиток світової економіки демонструє суперечливі тенденції глобалізації, які призводять до зміни співвідношення різних галузей економіки.

Серед основних напрямів стратегічного розвитку України у ХХІ столітті пріоритетного значення набуває утвердження загальнолюдських демократичних цінностей, формування конкурентоспроможної, соціально спрямованої ринкової економіки, європейська інтеграція, становлення постіндустріального суспільства на засадах інформатизації та інтелектуалізації, підвищення питомої ваги високотехнологічних галузей економіки.

Відповідно до частини другої статті 2 Закону України “Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць” від 14 серпня 2013 року № 843-р було затверджено перелік пріоритетних галузей економіки Кабінетом Міністрів України.

Пріоритетними є такі галузі економіки як:

1. Агропромисловий комплекс за напрямами – виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення.

2. Житлово-комунальний комплекс за напрямами: створення об’єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і

технічне переоснащення у сфері тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення.

3. Машинобудівний комплекс за напрямками – виробництво нових та імпортозаміщуючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів.

4. Транспортна інфраструктура за напрямками – будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури.

5. Курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямками – будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури.

6. Переробна промисловість за напрямком – імпортозаміщуюче металургійне виробництво [37].

Для економіки держави пріоритетними є значно більше видів діяльності, однак, для деяких з них вже передбачена державна підтримка у формі податкових пільг. Підприємства, які реалізують інвестиційні проекти у визначених Кабміном Міністрів пріоритетних галузях економіки, мають право на застосування пільгової ставки податку на прибуток та інших особливостей оподаткування, визначених Податковим Кодексом України.

Попри те, що ці галузі є пріоритетними, державою приділяється достатня увага не для всіх цих видів економічної діяльності.

У 2019 р. в структурі видатків на економічну діяльність найбільшу частку складають видатки на транспорт — 49.2%, на сільське господарство припадає майже 20% усіх видатків, на інформаційні технології взагалі припадає лише 0,5% видатків від загальної суми, хоча сьогодні дана галузь потребує більшого розвитку та підтримки. Тому, як можна побачити держава спрямовує основну частину видатків економічної діяльності саме на транспорт, хоча було б доцільним більш підтримувати і інші галузі економіки.

Головним пріоритетом повинен бути саме агропромисловий комплекс, адже саме завдяки ньому Україна посідає хороші місця на світових ринках. Україна входить до десятки країн серед світових лідерів з експорту продуктів бджільництва, тобто меду. Також за минулий 2019 рік в Україні було зафіксовано зібрання найбільшої кількості урожаю зернових культур починаючи з 1991 року — 70,8 млн. тонн. Такої високої позначки наша країна сягнула завдяки великій урожайності кукурудзи та пшениці — 30,8 млн. тонн та 28,1 млн. тонн відповідно. Через такі високі показники, Україна зайняла третє місце в світі за експортом зернових, після США та Росії [39].

Наступною галуззю, котра не менше потребує підтримки є галузь ІТ-технологій та зв'язку, котра може скоро наздогнати машинобудування за експортом. Українські програмісти розробляють продукти глобальних масштабів: рукавички, які допомагають орієнтуватися сліпим і озвучують мову жестів; годинник-глюкометр для діабетиків; програма для керування трактором зі смартфона. А продукт української компанії Сіклум дозволяє досліджувати поведінку реальних покупців у роздрібних мережах. Цим додатком вже користуються Coca-Cola, Pfizer, Tesco, Unilever, Heineken [39].

В ІТ працюють близько 150 тис. українців. У 2018 їх було менше — 120 тис. Але в цій сфері існує небезпека “відтоку мізків”. За 2017-2018 рр. з України виїхало близько 9 тисяч фахівців, також планують покинути країну 80% випускників вузів, які здобувають освіту у сфері інформаційних технологій, адже тут вони мають низький рівень доходу. Для прикладу, можна взяти країну

Отже, є багато різних галузей економіки котрі потребують підтримки з боку держави, проте більшу увагу слід приділяти саме агропромислому комплексу та галузі ІТ-технологій і інформаційного зв'язку.

Агропромисловий комплекс має ряд своїх проблем: відсутній ринок землі («Закон про землю» почне діяти лише з 2021 року), земля

використовується неефективно, нові технології впроваджуються повільно. Тому, даний сектор потребує більшої підтримки з боку держави, необхідно покращувати імідж нашої країни.

За даними звіту про конкурентоспроможність в туризмі в 2017 році, Україна займає 88-е місце з 136 в рейтингу привабливості країн для туристів за версією експертів Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) в Давосі [38, с. 87].

У плані безпеки, Україна разом з Пакистаном, Нігерією, Венесуелою, Єгиптом, Кенією та Гондурасом увійшла в топ-10 країн-аутсайдерів. При складанні рейтингу враховувалися такі фактори як наявність збройних конфліктів на території держави, рівень злочинності і терористична загроза.

Незважаючи на існуючі труднощі, ситуація в українському туризмі поступово змінюється на краще. Стратегія розвитку сфери туризму і курортів України на період до 2022 року спрямована на вирішення проблем комплексного розвитку сфери туризму, готельного господарства, курортів, санаторно-курортного обслуговування, підтримку створення та модернізації туристичної інфраструктури, забезпечення належної якості туристичних і курортних послуг, ефективного використання видимого туристичного потенціалу [38].

Україна має багатий природно-рекреаційний потенціал і історико-культурні ресурси, країна має всі можливості стати туристичною країною світового рівня, де індустрія туризму складатиме значну частку бюджетних надходжень.

Спалах вірусу COVID – 19, а згодом і карантинні заходи, спричинили позитивні прогнози активізації внутрішнього туризму. По прогнозах цей тренд буде розповсюджуватись по всьому світу. Україна не є виключенням, так як більшість країн закрили свої кордони, більшість українців не зможе поїхати на відпочинок за межу національного кордону.

З метою заохочення іноземних інвесторів у доцільності вкладення капіталу в економіку України, необхідно провести ряд соціально-

економічних реформ, покращити інвестиційний клімат країни. Також, за допомогою активних маркетингових дій, необхідно інформувати іноземних туристів про доступність відпочинку. Пріоритетними цільовими ринками для залучення іноземних туристів можуть стати КНР, Катар, ОАЕ, Саудівська Аравія, Кувейт, тощо. Також, з метою отримання інформації про найпопулярніші серед туристів країни, області, регіони, необхідно проводити постійний моніторинг туристичних потоків.

Для економіки держави пріоритетними є значно більше видів діяльності, однак, для деяких з них вже передбачена державна підтримка у формі податкових пільг. Підприємства, які реалізують інвестиційні проекти у визначених Кабміном Міністрів пріоритетних галузях економіки, мають право на застосування пільгової ставки податку на прибуток та інших особливостей оподаткування, визначених Податковим Кодексом України.

Починаючи з 1 січня 2013 року, суб'єкти господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у вищезазначених пріоритетних галузях економіки, користуються спеціальними правилами оподаткування прибутку, визначеними п.10 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України.[31]

А саме, тимчасово, з 01.01.2013 по 31.12.2022, прибуток, отриманий від реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, схвалені відповідно до Закону України від 06.09.2012 № 5205-VI “Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць”, суб'єктами господарювання оподатковується за ставкою: з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2017 року включно – 0 відсотків; з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2022 року включно – 8 відсотків; з 1 січня 2023 року – 16 відсотків [32].

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України був визначений ряд інвестиційно - привабливих напрямків агросектору, наведено на рисунок 1.3.

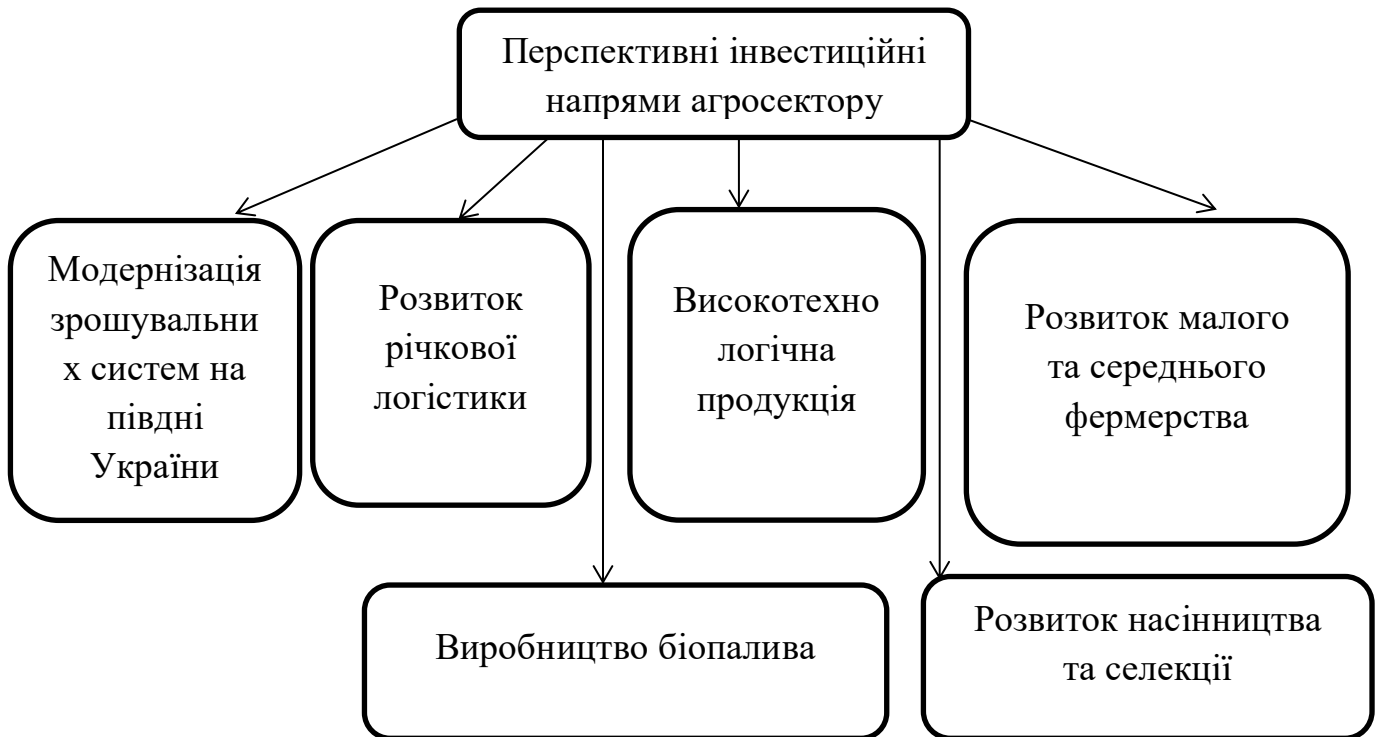

Рис.1.3 Перспективні інвестиційні напрями агросектору України [34]

У 2016 році було прийнята «стратегія сталого розвитку України до 2030 року».

Основним завданнями якої є : забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту в середньому на рівні не менше ніж 4% на період 2017–2020 рр., 6% – на період 2021–2025 рр. і 7% – на період 2026–2030 рр.

□ сприяти зміні структури експорту в бік зростання продукції та послуг з високою часткою доданої вартості, зокрема до 2030 року; підвищити в структурі експорту частку продукції високотехнологічних секторів економіки до 15%. ;□ домогтися підвищення продуктивності в економіці шляхом диверсифікації, технічної модернізації, створення стимулів, у тому числі податкових, для інноваційної діяльності та збільшення кількості робочих місць;□ до 2030 року збільшити обсяги фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3% ВВП та забезпечити державне бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7% ВВП; забезпечити реалізацію політики, яка сприяє продуктивній

діяльності, створенню гідних умов праці, підприємництву, творчості та інноваційній діяльності, створити сприятливі умови для підвищення кваліфікації, мотиваційні стимули для професійної переорієнтації та розвитку самозайнятості населення; □ до 2030 року забезпечити повну і продуктивну зайнятість та гідні умови праці для всіх жінок і чоловіків, зокрема молодих людей та інвалідів, і рівну оплату за працю рівної цінності відповідно до показників продуктивності праці; підвищити рівень зайнятості населення до 70% у 2030 році за рахунок створення нових робочих місць; □ сприяти забороні та ліквідації найгірших форм дитячої праці, а до 2025 року припинити практику використання дитячої праці в усіх її формах.[34]

Виходячи з цієї інформації можна зробити висновок, що розвиток національної економіки буде спрямований на підвищення відсотку високотехнологічної продукції, тобто продукції з високою доданою вартістю. Хоча даний момент Україна є експортером сировинної бази. Тому, на мою думку найбільш пріоритетними галузями економіки являються : переробна промисловість (за напрямками), традиційно агро – промисловий комплекс та курортно-рекреаційна сфера і туризм.

Висновки до розділу 1

Аналіз основ теорії інвестиційного проектування показав :

- розвиток будь якої галузі можливий лише за рахунок розробки якісних інвестиційних проектів;
- інвестиційний проект – це вкладення капіталу, з метою реалізації будь – яких бізнес-ідей, спрямованих на розвиток різних об’єктів інвестування.
- класифікація інвестиційних проектів може здійснюватися за наступними ознаками: за цілями інвестування; за строками реалізації; за обсягами необхідних інвестиційних ресурсів; за кількістю створених робочих місць; за передбаченою схемою фінансування. Основними напрямками правового регулювання інвестиційної діяльності є: пряме управління інвестиціями; регулювання умов інвестиційної діяльності;

контроль законності здійснення інвестиційної діяльності всіма учасниками та інвесторами.

Бізнес-план, як основа інвестиційного проекту – це документ, в якому описується конкретна бізнес-ідея та можливі шляхи її реалізації. Призначення бізнес-плану полягає у тому, що він допомагає підприємству реально оцінити ідею, втілити її у відповідну документацію, обґрунтувати ефективність та виявити сильні й слабкі сторони проекту, залучити необхідні фінансові ресурси та керувати процесом його реалізації.

Урядом країни був визначений ряд пріоритетних галузей економіки : переробна промисловість (за напрямками), традиційно агро – промисловий комплекс та курортно-рекреаційна сфера і туризм.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ М. РЖИЩІВ

2.1 Характеристика економічної діяльності Київської області

Київська область зберегла перші позиції за основними показниками соціально-економічного розвитку серед регіонів України. Практично у всіх галузях економіки та соціально-гуманітарної сфери області вдалося досягти позитивних зрушень, забезпечити зростання обсягів виробництва промислової та сільськогосподарської продукції, збільшення потоків інвестиційних ресурсів в економіку області, поживлення діяльності представників малого та середнього бізнесу, що сприяло зростанню надходжень до бюджетів усіх рівнів і дало змогу спрямувати одержані кошти на виконання заходів обласних цільових програм, перш за все соціального спрямування.

За своїм економічним потенціалом область належить до п'ятірки найбільш економічно розвинутих регіонів України. Результати соціально-економічного розвитку області, досягнуті протягом 2018 року, характеризуються такими основними показниками[40]:

– індекс промислового виробництва склав 102,0%, обсяг реалізованої промислової продукції підприємств становив 114,3 млрд грн (у 2017 році – 94,3 млрд гривень);

– обсяг продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств збільшився на 20,7% і склав 17962,0 млн грн (по Україні – 2 місце);

– підприємствами області виконано будівельних робіт на суму 7273,3 млн грн, індекс будівельної продукції становив 101,9 відсотка;

– обсяг капітальних інвестицій склав майже 37,5 млрд грн. (по Україні – 3 місце) та, у порівнянних цінах, збільшився на 9,8 відсотка;

– загальний обсяг прямих іноземних інвестицій станом на 31.12.2018 (наростаючим підсумком) становив 1591,6 млн дол США (по Україні – 3 місце), у порівнянні з початком 2018 року він збільшився на 2,9 млн дол США;

– загальний обсяг експорту зовнішньої торгівлі товарами за 2018 рік у порівнянні з попереднім роком зріс на 6,2% і становив 1856,9 млн дол.США. Обсяг імпорту товарів збільшився на 7,1% та склав 3645,3 млн доларів США;

– оборот роздрібною торгівлі за всіма каналами реалізації збільшився, у порівнянних цінах, на 9,7% і склав 65,6 млрд гривень;

– до загального та спеціального фондів місцевих бюджетів надійшло 14645,3 млн грн податків, зборів та обов'язкових платежів, що на 6,4% більше, ніж у 2017 році;

– до загального та спеціального фондів державного бюджету від області надійшло 62804,6 млн грн, що на 19,3% більше порівняно з 2017 роком;

– на вільні та новостворені робочі місця працевлаштовано 21,9 тис. незайнятих та безробітних осіб, що на 9,3% більше у порівнянні з 2017 роком, рівень працевлаштування безробітних склав 37,8% (у 2017 році – 34,9 відсотка);

– кількість створених нових робочих місць в усіх сферах економічної діяльності станом на 01.01.2019 становила 31887 місць (на початок 2018 року – 21433 місця);

– середній розмір трудових пенсій порівняно з 2017 роком збільшився на 181,0 грн або на 7,2% та склав 2682,1 гривень;

– середньомісячна номінальна заробітна плата склала 9097,0 грн. (по Україні – 3 місце), що на 26,6% перевищує її розмір за 2017 рік та у 4,7 рази більше рівня прожиткового мінімуму на одну працездатну особу.

У січні 2020р. експорт товарів становив 166,8 млн.дол. США, імпорт – 308,5 млн.дол. Порівняно із січнем 2019р. експорт зріс на 3,2%, імпорт – на

17,4%. Негативне сальдо становило 141,7 млн.дол. Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,54.

Обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 57,1 млн.дол., або 34,2% від загального обсягу експорту області. Найвагоміші експортні поставки товарів здійснювалися до Нідерландів, Німеччини, Польщі та Іспанії.[4]

Основу товарної структури експорту області склали продукти рослинного походження (38,0% від загального обсягу експорту), живі тварини; продукти тваринного походження (11,8%), готові харчові продукти (9,8%), жири та олії тваринного або рослинного походження (9,6%), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (5,3%), маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (4,9%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (3,4%), шкури необроблені, шкіра вичищена (3,4%) [4]

Порівняно із січнем 2019р. експорт натурального та штучного хутра зріс у 6 разів, зернових культур – на 50,0%, жирів та олій тваринного або рослинного походження – на 10,9%. Натомість експорт м'яса та їстівних субпродуктів зменшився на 52,1%, насіння і плодів олійних рослин – на 27,2%.[4]

Імпорт товарів з країн Європейського Союзу становив 121,0 млн дол, або 39,2% від загального обсягу імпорту. Найвагоміші імпорتنі надходження товарів здійснювалися з Польщі, Німеччини, Нідерландів та Угорщини.[4]

Основу товарної структури імпорту області склали мінеральні продукти (15,8% від загального обсягу імпорту), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (14,4%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (14,3%), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (10,8%), продукти рослинного походження (8,0%), недорогоцінні метали та вироби з них (6,2%), живі тварини; продукти тваринного походження (6,2%), полімерні матеріали,

пластмаси та вироби з них (6,0%), готові харчові продукти (5,9%), текстильні матеріали та текстильні вироби (4,2%), маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (3,0%).[4]

Імпорт палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки проти січня 2019р. зріс у 4,9 раза, фармацевтичної продукції – на 19,9%, риби і ракоподібних – на 16,2%, їстівних плодів та горіхів – на 10,9%. Імпорт реакторів ядерних, котлів, машин зменшився на 12,1%. [4]

Оборот роздрібною торгівлі, до якого включено дані щодо роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля, у січні–лютому 2020р. становив 13,3 млрд.грн. У січні–лютому 2020р. порівняно з січнем–лютим 2019р. оборот зріс на 18,1%.

У лютому 2020р. порівняно з лютим 2019р. оборот зріс на 20,8%, порівняно з січнем 2020р. зріс на 2,1%. Роздрібний товарооборот підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб), у січні–лютому 2020р. становив 10,2 млрд.грн, що в порівнянних цінах на 16,8% більше, ніж у січні–лютому 2019р. У лютому 2020р. порівняно з лютим 2019р. товарооборот зріс на 19,6%, порівняно з січнем 2020р. – на 2,1%.

У лютому 2020р. кількість АЗС на яких здійснювався продаж світлих нафтопродуктів і газу становила 508 одиниць, з них на 11 АЗС здійснювався продаж газу природного скрапленого або у газоподібному стані (метану). Загальний товарооборот від продажу світлих нафтопродуктів і газу склав 964,6 млн.грн, із нього 413,7 млн.грн (42,8% від загального продажу) товарооборот від продажу палива дизельного, 349,2 млн.грн (36,2%) – бензину моторного, 198,3 млн.грн (20,6%) – газу скрапленого (пропану, бутану), 3,4 млн.грн (0,4%) – газу стисненого (метану).[4]

Обсяг продажу палива дизельного склав 14,6 тис.т, що на 80,5% більше, ніж у лютому 2019р., бензину моторного – 10,3 тис.т (на 51,6% більше), газу скрапленого – 9,9 тис.т (на 50,1% більше), газу стисненого – 0,2 тис.т (на

19,2% менше). В обсязі реалізованого бензину моторного 65,9% припадало на продаж бензину моторного марки А-95, 27,9% – А-92.[4]

Роздрібний товарооборот від продажу світлих нафтопродуктів і газу склав 804,1 млн.грн, із нього 312,3 млн.грн (38,8% від загального продажу) товарооборот від продажу палива дизельного, 310,0 млн.грн (38,6%) – бензину моторного, 179,2 млн.грн (22,3%) – газу скрапленого (пропану, бутану), 2,6 млн.грн (0,3%) – газу стисненого (метану).[4]

Оптовий товарооборот від продажу світлих нафтопродуктів і газу суб'єктам господарювання через АЗС за безготівковим розрахунком (за укладеними договорами) у лютому 2020р. склав 160,5 млн.грн, у тому числі від продажу палива дизельного – 101,4 млн.грн (63,2% від загального товарообороту), бензину моторного – 39,2 млн.грн (24,4%), газу скрапленого – 19,0 млн.грн (11,9%), газу стисненого – 0,9 млн.грн (0,5%)

У січні–лютому 2020р. вантажообіг підприємств транспорту становив 1417,8 млн.ткм, або 99,8% від обсягу січня–лютого 2019р.

Підприємствами транспорту перевезено 2163,9 тис.т вантажів, що становить 117,9% від обсягу січня–лютого 2019 р.

У січні–лютому 2020р. усіма видами транспорту виконано пасажирообіг в обсязі 935,6 млн.пас.км, що становить 89,4% від обсягу січня–лютого 2019р.

Послугами пасажирського транспорту скористалося майже 19,0 млн. пасажирів, або 99,2% від обсягу січня–лютого 2019р.

Обсяги пасажирських автоперевезень (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) у січні–лютому 2020р. склали 12,4 млн. пасажирів, або 98,2% від обсягу січня–лютого 2019р., пасажирообіг склав 363,0 млн.пас.км, або 94,2% від обсягу січня–лютого 2019р.[4]

У наш час туризм є невід'ємною складовою частиною в галузі світової економіки. За даними міжнародної туристичної організації, частка туризму в світовому ВВП становить близько 9%, близько 30% в світовому експорті послуг.

Щодо показників 2019 року, то в таблиці 2.1 наведені основні показники соціально-економічного розвитку Київської області.

Таблиця 2.1

Основні показники соціально-економічного розвитку Київської області за 2019 рік

	Фактично за 2019 рік	Темпи зростання (зниження), %		
		груд. 2019/ груд.2018	2019/2018	2018/2017
Кількість зареєстрованих безробітних на кінець періоду (за даними державної служби зайнятості), тис. Осіб	12,6	102,5	x	X
Середньомісячна заробітна плата одного працівника				
номінальна, грн	10800	119,7	121,2	126,4
реальна, %	x	113,5	112,0	113,6
Заборгованість із виплати заробітної плати ⁶ - усього, млн.грн	144,5	88,2	x	114,0
Індекс споживчих цін	x	104,4	104,4	110,0
Обсяг реалізованої промислової продукції ¹ , млн.грн	110,3	x	x	X
Індекс промислової продукції	x	94,1	98,2	102,0
Індекс сільськогосподарської продукції	x	x	94,2	123,8
Обсяг виробленої будівельної продукції, тис. Грн	10294785	x	x	X
Індекс будівельної продукції	x	x	133,4	103,9
Експорт товарів, млн.дол. США	1750,1	x	102,8	105,8
Імпорт товарів, млн.дол. США	3618,8	x	107,8	108,3
Сальдо (+, -)	-1868,7	x	x	X
Вантажооборот, млн.ткм	10001,4	108,1	113,2	94,2
Пасажирооборот, млн.пас.км	6429,2	88,7	82,4	109,1
Оборот роздрібною торгівлі, млн.грн	83064,2	122,6	120,0	108,0

Джерело: складено на основі [40]

Протягом 2018 року вживалися заходи щодо поліпшення інвестиційної привабливості Київської області, визначені Програмою залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2016-2018 роки. Одним з заходів цієї Програми було передбачено започаткування діяльності Агенції регіонального розвитку Київської області. У 2018 році проведено відповідну роботу, у результаті якої 12 червня 2018 року зареєстровано Агенцію регіонального розвитку Київської області. Її співзасновниками стали Київська обласна торгово-промислова палата, Білоцерківський національний аграрний університет, ГО “Товариство дослідників України”(табл.2.2).

Таблиця 2.2

Прямі інвестиції (акціонерний капітал), млн. дол. США

Станом на 01.01	Прямі інвестиції в Київській області	Прямі інвестиції з Київської області
2014	1951,5	7,3
2015	1750,3	0,7
2016	1593,4	0,9
2017	1516,8	8,5
2018	1588,7	к
2019	1598,0	к

Джерело: складено на основі [40]

За сприяння Програми “U-LEAD з Європою” та Офісу із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest проведено семінар на тему “Практичні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій та супроводу інвесторів”, під час якого представники райдержадміністрацій та об’єднаних територіальних громад були ознайомлені з ключовими вимогами та практичними аспектами щодо стандартів залучення та супроводу інвестора на регіональному й місцевому рівнях, а також світовою практикою та українським досвідом стимулювання залучення інвестицій.[40]

З метою введення у дію нових та модернізації діючих виробничих потужностей підприємств, збільшення виробництва експортоорієнтованої та імпортозамінної продукції протягом 2018 року підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно майже

37,5 млрд грн капітальних інвестицій, що, у порівнянних цінах, на 9,8% більше від обсягу капітальних інвестицій за 2017 рік. За вказаним показником область продовжує займати 3 місце серед регіонів України.[40]

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (98,6% загального обсягу) освоєно у матеріальні активи, з яких у будівлі та споруди – 56,8% усіх інвестицій, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 36,1 відсотка.

Протягом 2018 року Київською облдержадміністрацією реалізовано завдання та заходи щодо підвищення конкурентоспроможності підприємництва області, а також забезпечено поліпшення умов ресурсного та інформаційного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності.[40]

У 2018 році затверджено Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва у Київській області на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації, що розроблялася у рамках Програми USAID “Лідерство в економічному врядуванні” (ЛЕВ).[40]

Розроблено проект Програми розвитку малого і середнього підприємництва у Київській області на 2019-2020 роки, який схвалено розпорядженням голови облдержадміністрації від 25.10.2018 № 602 та передано Київській обласній раді для затвердження в установленому порядку (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2018 році

	Усього, од.	У тому числі							
		великі		середні		Малі		з них	
		од.	Частка у %	од.	Частка у %	од.	Частка у %	од.	Частка у %
Усього	20054	30	0,1	979	4,9	19045	95,0	16276	81,2
Сільське, лісове та рибне господарство	2528	5	0,2	152	6,0	2371	93,8	2022	80,0
Промисловість	3017	11	0,4	341	11,3	2665	88,3	2020	67,0
Будівництво	2266	–	–	65	2,9	2201	97,1	1888	83,3

Продовження таблиці 2.3

	Усього, од.	У тому числі							
		великі		середні		Малі		з них	
		од.	Частка у %	од.	Частка у %	од.	Частка у %	од.	Частка у %
Усього	20054	30	0,1	979	4,9	19045	95,0	16276	81,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5417	11	0,2	175	3,2	5231	96,6	4593	84,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1048	к	к	к	к	969	92,5	794	75,8
Тимчасове розміщення й організація харчування	446	–	–	20	4,5	426	95,5	369	82,7
Інформація та телекомунікації	536	–	–	5	0,9	531	99,1	468	87,3
Фінансова та страхова діяльність	109	–	–	к	к	к	к	К	К
Операції з нерухомим майном	1862	–	–	18	1,0	1844	99,0	1655	88,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	1270	–	–	18	1,4	1252	98,6	1177	92,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	914	к	к	к	к	862	94,3	714	78,1
Освіта	131	–	–	к	к	к	к	К	К
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	276	–	–	47	17,0	229	83,0	171	62,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	109	–	–	к	к	к	к	К	К
Надання інших видів послуг	125	–	–	к	к	к	к	К	К

Джерело: складено на основі [40]

За даними Головного управління Державної фіскальної служби у Київській області, станом на 01.01.2019 на обліку у Київській області зареєстровано 169621 суб'єкт підприємницької діяльності, що на 8494 одиниці або на 5,1% більше у порівнянні з показником на відповідну дату 2018 року. Кількість фізичних осіб-підприємців у 2018 році, порівняно з 2017 роком, збільшилась на 4,9% та склала 98,2 тис. осіб.[40]

За 2018 рік суб'єктами підприємницької діяльності Київської області сплачено до бюджетів усіх рівнів 16759,5 млн грн податків і зборів, що, у порівнянні з 2017 роком, на 31,0% більше. Частка надходжень до бюджетів усіх рівнів склала 71,3%, що на 1,2 в.п. більше, ніж у 2017 році.

Для презентації туристичного потенціалу Київської області організовано функціонування стенду “Київщина туристична” під час проведення 24-ої Міжнародної туристичної виставки UITT-2018 “Україна – подорожі та туризм”, що відбулася в м.Києві (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами у 2014-2018 рр., за видами туризму

Роки	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього (осіб)	Із загальної кількості туристів, осіб:		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2014	13143	18	11465	1660
2015	11560	5	10207	1348
2016	25008	–	22569	2439
2017	36983	11	34811	2161
2018	66385	40	63025	3320

Джерело: [40]

У 2018 році Київську область відвідало 319,2 тис. туристів (з них 36,1 тис. іноземних), що на 1,4% більше, ніж у 2017 році. Через повільні темпи

введення в дію нових готелів та реконструкцію існуючих баз відпочинку і санаторіїв у 111 об'єктах готельного господарства та 51 об'єкті туристичної інфраструктури (санаторії, табори і бази відпочинку) було розміщено 294,6 тис. осіб, що на 0,3% більше, ніж у 2017 році.

Суттєво збільшилось відвідування туристами міст Чорнобиль та Прип'ять. За попередніми даними, у 2018 році у порівнянні з 2017 роком кількість відвідувань збільшилося майже у 1,5 рази та склало понад 60 тис. осіб. Серед відвідувачів дві третини становлять іноземні туристи, одну третину – внутрішні туристи (українці).

Продовжує розвиватися сільський зелений туризм. Станом на 01.01.2019 у селах Білоцерківського, Богуславського, Вишгородського, Кагарлицького, Переяслав-Хмельницького районів та місті Ржищів функціонує 27 садиб сільського туризму (агросадіб), що пропонують туристам широкий спектр можливостей для сімейного відпочинку та активного дозвілля. За 2018 рік їх послугами скористалися майже 8,4 тис. осіб, що на 2,7% більше, ніж у попередньому році. [40]

Київщина являється, одним з найпривабливіших регіонів для залучення прямих іноземних інвестицій. Цьому сприяє близькість столиці, розвинена інфраструктура та велика кількість об'єктів, які є цікавими для зарубіжних інвесторів. Протягом останніх років за рахунок активізації зовнішньоекономічної діяльності, залучення іноземних інвесторів до реалізації важливих інвестиційних проектів в області спостерігається тенденція до збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу). Так, їх обсяг зріс з 1516,8 млн дол. США (станом на 01 січня 2017 року) до 1595,7 млн дол. США (станом на 01 липня 2018 року).[40]

Інвестиції надійшли з 63 країн світу. З країн Європейського Союзу з початку інвестування внесено 1448,7 млн дол. інвестицій (90,8% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн – 146,9 млн дол. (9,2%) [18].

Географічна структура надходження прямих іноземних інвестицій з ЄС виглядає наступним чином, на першому місці по об'єму інвестицій знаходиться Голандія, їй належать близько 50 % всього об'єму інвестицій з ЄС. Друге місце припадає на Кіпр, третє на Німеччину (рис.2.1).

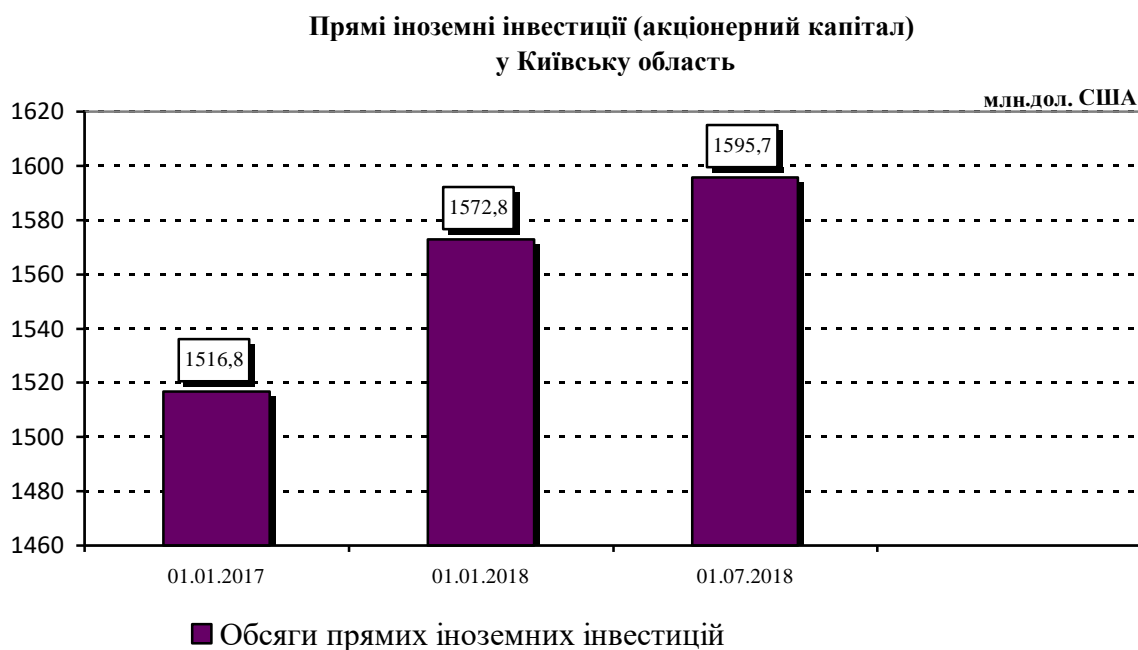

Рис.2.1 Прямі іноземні інвестиції у Київську область

Джерело: складено на основі [19]

Основними країнами-інвесторами є Нідерланди – 594,2 млн.дол. (37,2% загального обсягу прямих інвестицій в область), Кіпр – 348,0 млн дол. (21,8%), Німеччина – 152,7 млн дол. (9,6%), Польща – 129,9 млн дол. (8,1%) та Велика Британія – 95,0 млн дол. (6,0%).

На основі проведеного аналізу було отримані дані, які наведено на рисунку 2.2.

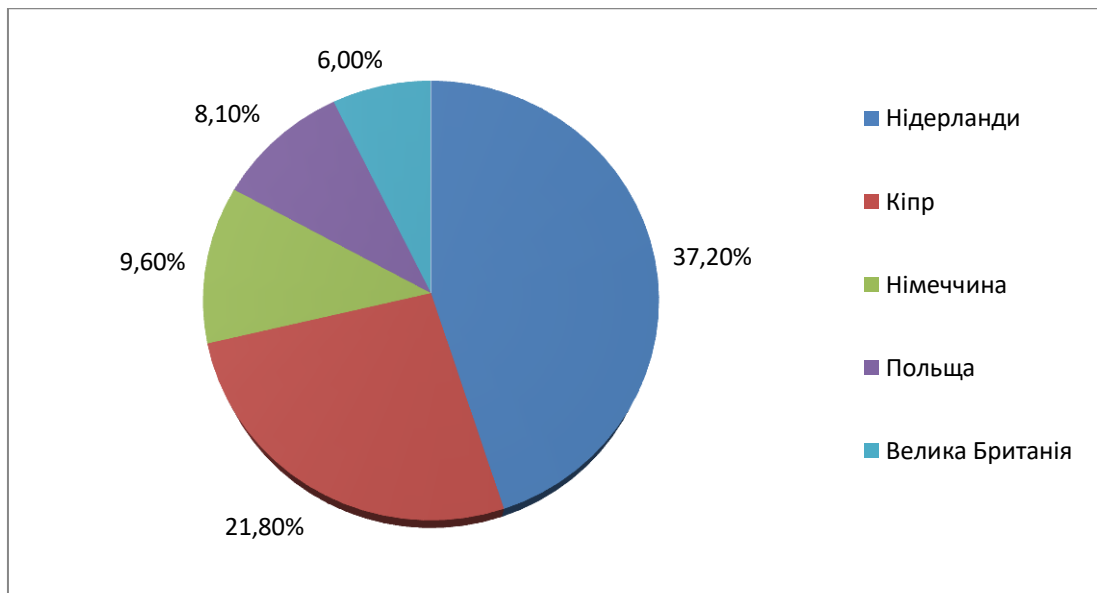

Рис.2.2 Географічна структура надходження прямих іноземних інвестицій

Джерело: [18]

Даний рисунок показує, що найбільшу частку прямих іноземних інвестицій з країн ЄС припадає на Нідерланди – 37,2 %, на другому місці Кіпр - 21,8 %, третє місце належить Німеччині 9,6 %.

2.2 Оцінка економічного розвитку м. Ржищів

Одним з перспективних районів київської області являється Ржищів. Ржищів розташовується в гирлі річки Леглич на правому березі Канівського водосховища за 76 кілометрів на південь від Києва і 20 кілометрі на північний схід від Кагарлика, де знаходиться найближча залізнична станція. Через Ржищівський автовокзал проходять рейсові автобуси в напрямку районного та обласного центрів, Білій Церкві, Маслівки, Березівки та інших населених пунктів області. Ще одним визначальним фактором розвитку інфраструктури міста є наявність важливих регіональних транспортних вузлів.

В місті функціонують різні виробничі підприємства : Ржищівський завод «Радіатор 2006», Ржищівський річковий порт, Ржищівський цегельний завод « Кератерм» та ін.

В місті є декілька інвестиційних пропозицій, але вони стосуються саме розвитку інфраструктури міста. Зараз ржищівський відділ економіки почав розглядати інвестиційний клімат у межах усієї Ржищівської об'єднаної територіальної громади. Якщо раніше місто могло запропонувати тільки частково вигідні умови, то тепер переваг стало більше. Декілька років назад було розроблено інвестиційний проект по створенню гірськолижного комплексу на території міста. Проте провівши деякі дослідження було перенесено створення комплексу за межі міста. Так як високі ставки ставляться саме на розвиток туризму, то розглядаються перспективи створення туристичного кластеру в межах міста та Ржищівської ОТГ. Унікальністю міста має стати еко- та етно – відпочинок.

Останні роки демонструють великий приплив туристів спричинених розвитком таких історичних об'єктів як Гусинський Спасо - Преображенський храм та острів Лиса Гора. На даному етапі велика кількість київських туристичних агенцій пропонує так звані тури вихідного дня, де відпочиваючі можуть влаштувати собі одноденний вікенд в межах київської області. Одним з невід'ємних етапів цього туру є подорож моторними човнами в район острова на якому знаходиться храм. Місцеві підприємці створили свою систему перевезень. В будь-який день тижня, в кожного бажаючого є можливість оренди катеру або ж запису на групову екскурсію до храму.

Зважаючи на зручне географічне положення, Ржищів може стати одним із основних відправних пунктів в розроблені багатьох туристичних напрямів. Близькість Трахтемирівського півострову, багата історичними об'єктами місцевість та розуміння місцевих підприємців важливості розвитку туризму, сприяє збільшенню потоку туристів в місто.

Ще одним важливим фактором, який вплинув на збільшення кількості туристів в Київському регіоні в тому числі і в Ржищеві, це вихід серіалу «Чорнобиль». За словами директора туристичного агентства SoloEast Сергія Іванчука, у травні кількість відвідувачів Чорнобиля зросла на 30%, як порівняти з аналогічним періодом минулого року. Замовлення на червень, липень і серпень зросли приблизно на 40% після виходу серіалу, повідомляє Reuters.

Учасники екскурсій сідають на автобуси в центрі Києва і проїжджають 120 км до району, де вони можуть побачити пам'ятники жертвам і покинуті села, а також пообідати в єдиному ресторані в Чорнобилі.

За останніми даними, Чорнобиль відвідали близько ста тисяч зарубіжних туристів. Спостереження показали, що лєвова частка туристів зацікавились і ржищівськими історичними об'єктами. Останній сезон показав велику інтернаціоналізацію потоку туристів. Враховуючи всі ці фактори можна сказати, що найперспективнішою і найвигіднішою галуззю для інвесторів являється туризм. Цьому буде сприяти наступні фактори: наявність особливих історичних об'єктів, які приваблюють туристів з усього світу; вигідне географічне розташування (наявність проходження транзитних транспортних сполучень, близькість до столиці, розвинені транспортні перевезення); проведення телевізійними компаніями репортажів, які посприяли потоку туристів.

Проведений аналіз діяльності малого підприємництва в Ржищеві показав, що за останні три роки стрімко збільшилась кількість тур-операторів, які надають послуги водних перевезень та координування організації відпочинку в околицях міста. Завдяки цьому, багатьма агенціями, які займаються організацією турів по Україні було розроблено досить уніфікований туристичний продукт, а саме:

Виїзд на туристичному автобусі з Києва від станції метро "Дружби Народів".

Програма туру.

Переїзд в Трипілля, яке дало назву одній з найдавніших цивілізацій світу. Тут, піднявшись на Дівич-гору, ви побачите мальовничу долину трьох річок, яка ідеально підходить для розквіту і життя цивілізації. Наповнюємо себе свіжим повітрям і самобутньої силою!

Прибуття в мальовничий Витачів, до місця, відоме як Княжий Шпиль. З висоти дніпровських круч перед вами відкриється неймовірний вид на Дніпро з десятками островів, а екскурсія розповість про давньоруське місто-порт. Час на невеликий відпочинок, фотографування, відвідування церкви, реконструкція якої велася за малюнками Тараса Шевченка.

Переїзд до Ржищева.

Далі вас чекає найкрасивіша частина екскурсії - водна прогулянка на невеликих моторних човнах до Затопленою церкви і Лисій горі. За бажанням можливо купання в Дніпрі. При будівництві Канівського водосховища, село Гусинці пішло під воду і припинило своє існування. Все, що залишилося - це Преображенська "затоплена" церква, яка стоїть на узвишші серед води. Зараз церква відреставрована, до неї намили пісок і спорудили міст.

Повернення до Ржищева на обід-пікнік: ви скуштуєте «фірмову» уху із трьох видів риби і дніпровського смаженого карася.

Після обіду відвідання джерел живої та мертвої води

Повернення до Києва до 20:00 до станції метро "Видубичі".

Вашій увазі був представлений один із варіантів турів у Ржищів.

Завдяки проведенню активної маркетингової діяльності, останні роки Ржищів залучає все більшу кількість туристів, проте цей процес пригальмовується низкою проблем, які стосуються саме розвитку інфраструктури міста і хаотичність місцевих підприємців – надавачів туристичних послуг.

2.3 Оцінка інвестиційної привабливості туристичної галузі

На поточний момент однозначне визначення терміну «інвестиційна привабливість туризму» відсутнє як в літературі, присвяченій туристичній

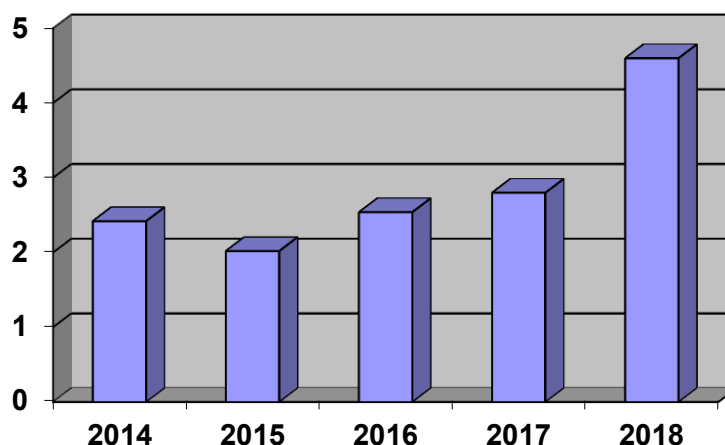
галузі, так і в літературі стосовно інвестиційної діяльності та фінансового менеджменту. Тому метою даного розділу є визначення пріоритетності та привабливості туристичної галузі для інвестицій.

Через брак якісних маркетингових заходів у світовому інформаційному просторі майже відсутня об'єктивна та актуальна інформація про Україну, зокрема про різноманітність її туристичних ресурсів, а це, в свою чергу, шкодить туристичному іміджу України. У результаті Україна стрімко втрачає популярність як туристична держава, оскільки в уяві потенційних туристів складається враження про повномасштабну війну в державі, а вся країна сприймається виключно як гаряча точка.

Україна – держава в центрі Європи, з багатими природними ресурсами та самобутньою історико-культурною спадщиною має всі передумови для сталого розвитку економіки за рахунок надходжень від сфери туризму.

Потенційні туристичні можливості України безмежні, проте туристична галузь протягом тривалого часу відчуває на собі вплив таких негативних чинників: відсутність державної політики у сфері туризму, стратегії і програми розвитку туризму та курортів; багаторазова трансформація центрального органу виконавчої влади у сфері туризму; бездіяльність Координаційної ради з питань туристичної діяльності, створеної при Кабінеті Міністрів України; нехтування міжнародним досвідом розвитку туризму; територіальні втрати та воєнні дії на території України; нестабільність у політичному та економічному житті [5].

Усі ці чинники негативно впливають на потік іноземних туристів до України. Для розуміння реальної ситуації в даній сфері економіки було сформовано діаграму (2.3), яка показує динаміку обслуговування різних категорій туристів за 2014 – 2018 р.р. , дані представлені в млн. дол.

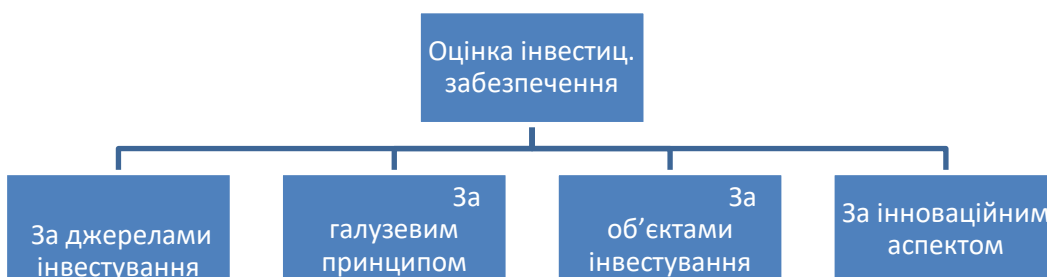

Рис.2.3 Динаміка обслуговування різних категорій туристів за 2014-2018 р.р.

Джерело: [4]

Аналіз показав, що найменший потік туристів спостерігався у 2015 році. Причиною цього процесу стала політична нестабільність в країні : анексія АР Крим, та окупація Донецької та Луганської областей. Найвищого показника потоку туристів, було досягнуто в 2018 році. 4,5 млн. чол.

Оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за чотирма основними напрямками, які показані на рис. 2.4

Рис.2.4 Оцінка інвестиційного забезпечення за джерелами формування

Джерело: [10]

Оцінка інвестиційного забезпечення за джерелами інвестування. До джерел інвестиційного забезпечення розвитку туристичної галузі слід

відносити: вкладення в туристичні підприємства іноземного та вітчизняного капіталу, кредитні фінансові ресурси, внутрішні інвестиційні джерела підприємств (амортизація, прибуток), заощадження населення (напрямую та через фінансові установи).

У сучасних умовах для підвищення інвестиційного інтересу з боку іноземного інвестора є безліч умов, обумовлених рядом досить суперечливих факторів. Відсутність у даний час ефективної конкуренції серед вітчизняних туристичних підприємств, дешева робоча сила, відносно недорогий і ємний (хоча і не досить якісний) ринок матеріально-технічної бази, неосяжний споживчий ринок і, насамперед, можливість одержання значно більш високих норм прибутку в порівнянні з розвинутими країнами – все це повинно робити українську економіку особливо привабливою для іноземних підприємців. Проте, більшість іноземних експертів виділяють вирішальними факторами інвестиційної привабливості країни стабільність економічної, політичної та соціальної ситуації.

Динаміка надходжень прямих інвестицій за такими видами економічної діяльності як : тимчасове розміщення та організація харчування (ТРОХ), тимчасове розміщення (ТР), діяльність із забезпеченням стравами та напоями (ДЗСН) наведена на рис.2.5.

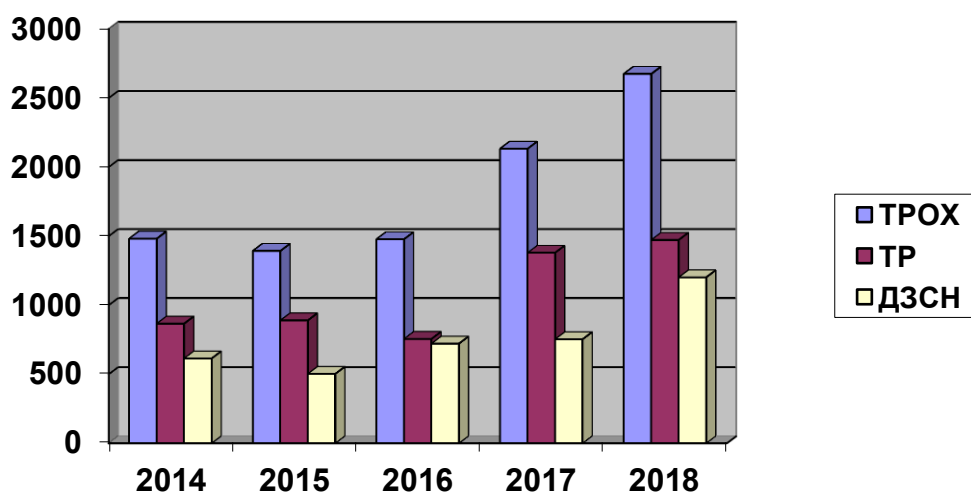

Рис. 2.5 Динаміка надходження капітальних інвестицій за видами економічної діяльності

Джерело: [4]

Динаміка, яка представлена в діаграмі, показує, що останні роки спостерігається покращення інвестиційних процесів в сфері організації тимчасового розташування та організації харчування. Починаючи з 2014 року і по 2018 рік, інвестиції збільшилися із 1.48 млрд грн. до 2.7 млрд. грн.

Український туристичний комплекс залишається перспективною галуззю розвитку економіки України. Нажаль основні показники демонструють, що в порівнянні з розвиненими європейськими країнами, наша держава займає останні позиції, про те багаті природні умови з кожним роком приваблюють все більше і більше іноземних туристів. Дослідження Всесвітньої організації туризму та подорожей показали позитивну динаміку приросту прибутку від надання туристичних послуг. Так прибуток у 2010 році склав 1550 млрд.дол. А прогноз на 2020 рік показує цифру в 200 млрд. дол. Такі показники розвитку світового туризму дають можливість оптимістичного настрою і для України.

Висновки до розділу 2

Аналіз показав, що Київська область входить до п'ятірки найрозвиненіших областей України, цьому сприяє активна зовнішньоекономічна діяльність. Одним з основних напрямів діяльності київської області є залучення прямих іноземних інвестицій, так станом на 2018 р. в Київську область надійшли інвестиції з 65 країн світу і їхній загальний обсяг склав понад півтора мільярди доларів. Основними напрямками інвестування являється промисловість та сільське господарство.

Одним з перспективних об'єктів інвестування являється м. Ржищів, владою міста розроблена достатня кількість проектів, які потребують вкладення капіталу. Основним напрямом розвитку міста є туристична діяльність. Це спричинено наявністю історичних та природних ресурсів, які приваблюють все більшу кількість туристів з усього світу.

Загалом туристична галузь України збільшує свою привабливість для іноземних інвесторів. Динаміка показала позитивну статистику збільшення

об'ємів інвестицій в туристичну галузь. В даному розділі було визначено також негативні чинники та проблеми розвитку галузі, серед яких можна виділити основні: слаборозвинена внутрішня і зовнішня інфраструктура; брак державної підтримки в сфері реалізації туристичних проектів; втрата території та воєнні дії; відсутність залучення міжнародного досвіду розвитку туризму.

РОЗДІЛ 3. БІЗНЕС – ПЛАН

3.1 Основні напрями розвитку Київської області

Характерною особливістю Київщини є її багатогалузева економіка з переважанням сфери послуг, яка на сьогодні складає майже дві третини у структурі ВДВ. Однак, у зовнішньоторговельному балансі область має негативне сальдо. В умовах нестабільного законодавства, низького інвестиційного рейтингу України та браку фінансово-інвестиційного капіталу, існує ризик зниження ділової активності в регіоні. В економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю.

Для того, щоб пом'якшити існуючі ризики, економіка області потребує нових інвестицій та підтримки зростаючого сектору малого та середнього бізнесу (МСБ), спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі та компенсувати відсутність робочих місць в інших секторах. Проте, розвиток МСБ досі відстає від потреб і потенціалу області, здебільшого через несприятливе ділове середовище, низький рівень підприємницьких навичок населення і недоступність джерел фінансування (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Напрями підвищення конкурентоспроможності Київського регіону

Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону			
Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю	Розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва	Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва	Розвиток туризму та рекреацій

Джерело: складено на основі таблиць 2.1, 2.2, 2.3, 2.4

Аналіз сучасного стану аграрного сектору області виявляє суперечливу ситуацію: з одного боку, в останні роки сільськогосподарські галузі демонструють певну динаміку зростання і позитивні результати, а з іншого –

залишаються невирішеними багато проблем, що стримують перехід аграрного сектору до стійкого зростання на інноваційній основі.

Інноваційна активність аграрного сектору залишається на досить низькому рівні, слабкий зв'язок між науковими, освітніми організаціями та сільськогосподарськими товаровиробниками, система трансферу і тиражування інновацій в аграрне виробництво працює неефективно.

Освоєння та запровадження інноваційних технологій потребує всебічного запровадження особливостей технології, зміни переліку агротехнологічних операцій, модернізації засобів виробництва, удосконалення виробничої структури, організації підприємства, вирощування сільськогосподарських культур, що дасть можливість отримати додатковий економічний, а з часом екологічний та іншого виду ефект.

Диверсифікація виробництва в сільському господарстві, з огляду на специфіку даної галузі, має свої істотні особливості. Аграрні підприємства, у тому числі і спеціалізовані, повинні розвивати декілька галузей сільськогосподарського виробництва. Кількість таких галузей може бути різною.

Перспективним для аграрних підприємств, крім галузевої диверсифікації, є здійснення продуктово-асортиментної диверсифікації, тобто розширення на підприємстві асортименту продукції, яка виробляється за єдиною базовою технологією, одними і тими ж засобами виробництва, а також тим самим складом працівників, для яких не вимагається при здійсненні такого розширення набуття нових професійних навичок чи кардинального підвищення кваліфікації.

Очікувані результати після впровадження вищезазначених заходів:

- запровадження інноваційних технологій;
- впровадження ресурсозберігаючого виробництва;
- зменшення собівартості виробництва;
- вирощування органічних сільськогосподарських культур;
- покращення родючості ґрунтів;

- збільшення обсягів насаджень та виробництва плодово-ягідних культур;
- збільшення якісного посівного матеріалу;
- збільшення поголів'я ВРХ;
- підвищення продуктивності корів;
- використання сучасних технологій утримання та доїння корів;
- підвищення якості молока.

Напрями покращення економічної ситуації Київської області в аграрному секторі наведені у табл. 3.2

Таблиця 3.2

Напрями покращення економічної ситуації Київської області в аграрному секторі

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
Впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій в аграрному секторі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запровадження інноваційних технологій 2. Впровадження ресурсозберігаючого виробництва 3. Зменшення собівартості виробництва 4. Органічне виробництво 5. Відтворення родючості ґрунтів

Джерело: складено на основі таблиць 2.1, 2.2, 2.3, 2.4

Мале та середнє підприємництво (далі – МСП) – основа розвитку економіки, тому що МСП створює найбільшу кількість робочих місць та переважно наповнює бюджет області.

Незважаючи на велику кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, мережа нерівномірно розміщена, неефективна та недієва. Тому необхідне проведення інвентаризації всіх об'єктів підтримки підприємництва та проведення заходів зі створення нових.

Структура капітальних інвестицій у Київській області за джерелами фінансування вказує на зростання ролі власних фінансових ресурсів

підприємств у модернізації економіки Київщини та на збільшення впливу коштів місцевих бюджетів на інвестиційні процеси у регіоні.

Маркетинг та промоція інвестиційного потенціалу регіону необхідна для формування позитивного іміджу серед потенційних інвесторів та розповсюдження інвестиційних пропозицій області серед цільової аудиторії.

Роль маркетингу та промоції полягає, головним чином, у тому, щоб привернути увагу інвестора до області та сформувати його позитивне сприйняття. Технології маркетингу, які при цьому обираються для покращення іміджу області, включають у себе PR-кампанії (рекламу в засобах масової інформації), друковані матеріали (брошури, буклети, електронні носії), участь в іміджевих заходах.

Однак, в умовах обмеженості фінансово-інвестиційного капіталу в економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю. Для конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках економіка області потребує нових інвестицій та підтримки малого та середнього підприємництва, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі та компенсувати відсутність робочих місць в інших секторах.

Промоція інвестицій необхідна для передачі інформації про конкурентоздатність області. Заходи з промоції включають в себе професійно підготовлену вичерпну інформацію для потенційних інвесторів.

Налагодження робочих контактів із міжнародними та іноземними організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку Київської області та пріоритетними в діяльності обласної державної адміністрації та обласної ради.

Для формування інвестиційного іміджу Київської області та активізації цього напрямку діяльності передбачено вирішення питань інформаційно-рекламного, організаційного та фінансового забезпечення. Однією з важливих

складових процесу залучення інвестицій є створення сприятливого інвестиційного іміджу Київської області в засобах масової інформації.

Співпраця із засобами масової інформації, інформаційними агентствами сформує позитивний образ області, її економічний потенціал і перспективи. При цьому головну роль у формуванні іміджу відкритої області відіграє інформація про інвестиційну привабливість Київської області, перелік інвестиційних пропозицій обласних підприємств та організацій, обласного бюджету у мережі Інтернет, підтримка та просування інвестиційного порталу Київської області.

Очікувані результати після проведення заходів покращення економічної ситуації Київської області:

- збільшення кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- підвищення ефективності функціонування інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;
- розширення ефективного діалогу між бізнесом та владою;
- збільшення кількості найманих працівників на малих та середніх підприємствах;
- збільшення обсягів надходжень від діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва до бюджетів усіх рівнів від сплати податків і платежів;
- підвищення частки малих і середніх підприємств у загальному обсязі реалізації продукції (товарів, послуг) регіону;
- поліпшення інвестиційної привабливості області;
- збільшення кількості підприємств-експортерів.

Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва наведені в табл.3.3

Створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проектів
Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	<ul style="list-style-type: none"> - Розширення мережі центрів розвитку підприємництва, бізнес-інкубаторів тощо - Підтримка діяльності Агенції регіонального розвитку Київської області та місцевих агенцій - Створення та функціонування сучасної інфраструктури надання адміністративних послуг, впровадження зручних та доступних електронних сервісів
Сприяння фінансово-кредитній підтримці інноваційного розвитку підприємництва	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення надання фінансово-кредитної підтримки, зокрема, відшкодування відсоткових ставок за кредитами, мікрокредитування - Сприяння залученню міжнародної донорської допомоги для підтримки та розвитку підприємництва, в тому числі підвищення спроможності МСП використовувати можливості грантових програм для стартапів - Впровадження принципів державно-приватного партнерства в фінансуванні МСП інноваційної спрямованості
Підтримка та стимулювання виробництва продукції на експорт	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення впровадження стандартів ISO та сертифікатів ЄС. - Створення Центру розвитку експортного потенціалу Київщини - Співпраця з регіонами (адміністративними одиницями) інших країн, зокрема організація бізнес-поїздок, обмін інформацією про інвестиційні можливості тощо
Маркетингова промоція інвестиційного потенціалу Київщини	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення міжрегіональних бізнес-форумів, виставково-ярмаркових заходів, а також сприяння участі МСП Київщини в аналогічних заходах, що проводяться в інших регіонах України - Розробка та проведення інформаційної кампанії з просування товарів та послуг, вироблених підприємствами Київської області, у тому числі через відповідне регіональне брендування продукції "Вироблено на Київщині"
Підвищення соціальної відповідальності бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Проведення інформаційної кампанії «Реєструйся в області допомагай громаді» - Проведення семінарів і тренінгів для підприємців із питань розвитку соціального підприємництва

Джерело: складено на основі таблиць 2.1, 2.2, 2.3, 2.4

Київська область характеризується чітко вираженими тенденціями: стрімким розвитком її внутрішньої туристичної індустрії та створенням майже в кожному з районів яскравих, економічно доцільних та конкурентоспроможних пакетів пропозицій у сфері туризму, екскурсій,

подорожей, активного і здорового відпочинку, культурних програм та змістовного дозвілля.

За останніх 5 років потік туристів в область зріс на 39,0 відсотків. Проте, через повільні темпи введення у дію нових готелів та реконструкцію існуючих баз відпочинку і туристичних баз їх послугами не можуть скористатися майже 25 тис. туристів, насамперед, що відвідують м.Чорнобиль та інші чорнобильські об'єкти.

Водночас туристичний потенціал Київської області використовується неефективно через застарілу мережу туристичних маршрутів та відсутність мобільних туристичних додатків з детальною інформацією про туристичні локації області.

Очікувані результати після впровадження заходів щодо підвищення розвитку туристичної діяльності:

- зростання кількості якісних об'єктів інфраструктури у сфері туризму;
- нові конкурентоспроможні туристичні продукти;
- збільшення туристичних потоків та кількості відвідувачів туристичних об'єктів області;
- розвиток підприємництва у сфері туризму та суміжних галузях;
- збільшення надходжень до місцевих бюджетів області від надання туристичних послуг.

Завдання та потенційно можливі сфери реалізації проєктів ЩОДО створення умов для пріоритетного розвитку туризму Київської області - в табл.3.4.

Створення умов для пріоритетного розвитку туризму Київської області

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
Створення та промоція туристичних продуктів	<ul style="list-style-type: none"> - Створення інституцій підтримки розвитку туризму у Київській області - Участь у туристичних форумах, виставках з метою популяризації туристичного потенціалу Київщини - Створення та актуалізація існуючих інтернет-ресурсів щодо туристичних локацій
Розвиток туристичної інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - Створення та розвиток мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів - Раціональне використання об'єктів історико-культурної спадщини для провадження туристичної та іншої господарської діяльності - Встановлення елементів дорожньої навігації до туристичних об'єктів - Розвиток інфраструктури та сфер послуг навколо історико-культурних та природно-рекреаційних об'єктів, на туристичних маршрутах - Облаштування рекреаційних зон та зон короткочасного відпочинку - Розробка та впровадження нових туристичних маршрутів, їх маркування
Створення умов для залучення інвестицій у сферу туризму та рекреацій, розвиток державно-приватного партнерства	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження міжнародного та вітчизняного досвіду з розвитку різних видів туризму та рекреації - Сприяння у розробці інноваційних туристичних продуктів, у тому числі із застосуванням інтерактивних та інформаційних технологій - Організація навчань з розвитку туризму для представників органів влади, місцевого самоврядування, туристичної сфери області та бажаючих займатись туристичною діяльністю, надання їм консультативної та методичної підтримки - Розвиток державно-приватного партнерства та комунікації між представниками туристичного ринку

Джерело: складено на основі таблиць 2.1, 2.2, 2.3, 2.4

3.2 Бізнес – план човнових перевезень в м. Ржищів

Запропонований зміст бізнес – плану:

1. РЕЗЮМЕ ПРОЕКТУ
  2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОДУКТУ
  3. МАРКЕТИНГОВИЙ ПЛАН
  4. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН
    - 4.1 Ціни на даний вид послуг
    - 4.2 Купівля техніки
    - 4.3 Загальні витрати (постійні, одноразові)
    - 4.4 Передбачувана виручка та прибуток
    - 4.5 Окупність. Рентабельність
  5. РИЗИКИ
- ВИСНОВКИ

1. РЕЗЮМЕ ПРОЕКТУ

Основною метою та завданням проекту є надати широкий спектр якісних послуг пов'язаний з обслуговуванням потоку туристів в місця сили о. Лиса Гора та Гусинського Спасо – Преображенського храму, а саме:

- надавати послуги водного пасажироперевезення;
- організувати харчування туристам;
- надавати послуги уроків водних видів спорту;
- організувати фотосесії під час поїздок;
- надавати послуги екскурсовода;
- продаж супутних товарів (сувеніри, брошури, авторські продукти харчування: мед, вино місцевого виробництва, крафтовий сир).

Проведений аналіз показав, що ринок туристичних послуг в даній місцевості являється малорозвиненим, але достатньо перспективним. Основне завдання запропонованого проекту полягає у захопленні сегменту ринку індивідуальних та групових турів (до 30 чол.) .

Перевезення здійснюються в двох варіантах: швидкісними катерами та прогулянковими.

Особливістю даного проекту є транспорт, адаптованого до потреб клієнтів всіх вікових груп, надання високоякісних, клієнтоорієнтованих послуг та оперативне обслуговування.

2. ОПИС ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОДУКТУ

Для легалізації даного виду бізнесу необхідно пройти процедуру реєстрації підприємства. Аналіз діяльності туристичних фірм та операторів показав, що більшість з них являються товариствами з обмеженою відповідальністю. Причиною цього є те, що ринок туристичних послуг є достатньо диверсифікованим і не рідко виникає необхідність об'єднання декількох підприємств. Такий вид організації підприємства як ФОП, не дає такої можливості. Тому автором запропоновано обрати саме ТОВ. Також для функціонування водних перевезень необхідно отримати ліцензію. Ця процедура є достатньо простою, за умови відповідності транспортного засобу технічним характеристикам. Ще одним важливим моментом являється кваліфікована команда судноводіїв, з відповідними категоріями.

Все більшої популярності набирають тури вихідного дня, неподалік від столиці. Одним із об'єктів організації таких турів є місце сили, острів Лиса Гора та Гусинський Спасо – Преображенський храм . Особливістю даних місць є те, що вони знаходяться посеред вод Канівського водосховища на незаселених островах, тому дістатися туди можна тільки човнами. Одним з найпоширеніших відправних пунктів на дані острови є м. Ржищів. Цьому посприяло географічне положення міста (проходження трас обласного значення та близькість до островів). Збільшення потоку туристів з кожним роком, провокує створення все більшої кількості перевізників та тур-операторів, які навколо цієї локації створюють нові туристичні продукти.

Аналіз діяльності туристичних компаній показав, що в переліку запропонованих турів Україною , є також маршрут в м. Ржищів. Як правило тур – агенція наймає місцевих екскурсоводів, які зустрічаються з групою на

першому із чек - поїнтів (Дівич – гора, Трипілля) , і далі працюють з групою протягом всього маршруту. Так як конкуренти вже більше трьох років працюють з туристичними агенціями, то автором запропоновано налагодження власного механізму продажу турів і залучення в роботу власного туристичного продукту.

Так як проект передбачає придбання двох катерів, то і перелік можливих послуг значно збільшується. Серед надання можливих послуг були виокремлені наступні:

- подорож до затопленого храму: комфортабельний катер доставить туристів на острів Лиса Гора, а історик-екскурсовод розкриє таємниці стародавнього святилища. Відпочиваючих чекають купання в Дніпрі, смачний рибальський обід, уроки вейкбордингу, катання на водних лижах, плющі, банані, а також фото сесія;

- унікальний маршрут на острів Чайний: на території національного заповідника можна побачити велику популяцію пернатих Канівського водосховища. Раніше багатий на рослинність острів потопає у зелені, сьогодні ж пташиний оазис посеред Дніпра не дозволяє вижити жодній рослині через високу концентрацію посліду.

- майстер-клас з ловлі риби : інструктор розповідає , як вибрати зариблену ділянку, приготувати снасті й наживку. Отримані знання будуть застосовані на практиці, а вилов можна забрати з собою.

- уроки вейкбордингу і їзди на водних лижах: наш тренер розкриває тонкощі катання, поділиться досвідом з учнями, навчить стартувати.

- оглядові прогулянки по Дніпру: туристи побачать з води острів Лиса Гора (місце сили), Гусинський Спасо – Преображенський храм. Пройдуть катером через перелік незайманих дніпровських плавнів, а також відвідають урочища островів, до яких можна дістатися тільки по воді.

- виїзні фотосесії: організація індивідуальних фотосесій на катері за участю професійного фотографа в мальовничій акваторії Ржищівського Дніпра.

3. МАРКЕТИНГОВИЙ ПЛАН

Головною причиною розвитку туристичного маркетингу став бурхливий розвиток туризму, який у багатьох країнах світу став важливою галуззю народного господарства, а в деяких і головним джерелом доходів. Поява великої кількості туристів та різноманітність їх вимог зумовили необхідність здійснення маркетингової діяльності на ринках туристичних послуг.

Маркетинговий аналіз показав, що потрібно виділити загалом п'ять цільових аудиторій клієнтів:

- HR – менеджери (займаються організаційною роботою з персоналом фірм, підвищення ефективності діяльності працівників, а також так – званий team-building);
- секретарі у великих компаніях (займаються організацією тематичних корпоративів, а отже в пошуку нових ідей);
- сім'ї, які займаються пошуком ідей «Як і де провести вихідний?»
- молодь, яка шукає варіанти активного відпочинку неподалік столиці (вейкбордінг, водні лижи, атракціони)
- туристи, в пошуках нових історичних локацій.

На основі аналізу перелічених цільових аудиторій було запропоновано наступний перелік дій:

1. Кожна із цільових груп має свій механізм пошуку ідей для організації дозвілля. Тому необхідно створення бази даних платформ, де здійснюється пошук турів і розміщення там (якісно розроблених) постів.
2. Створення одного сторінкового сайту, який періодично має оновлюватися свіжою інформацією.
3. Створення сторінки в Facebook та Instagram, присвячених даній діяльності.
4. Запуск таргетної реклами орієнтованої на певну цільову аудиторію.
5. Розміщення зовнішньої реклами в межах міста та району.

4. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

4.1 Ціни на даний вид послуг

На даний момент в Ржищеві була сформовані наступні ціни :

1. За прогулянку катером в район о. Лисої гори та храму в 170 грн / чол. При цьому наш катер виїжджає мінімально від набору 5 клієнтів.
2. Вартість послуг буксирного катеру від 200 грн. / за 10 хв. (вейкбординг, водні лижі, водні атракціони)
3. Вартість прогулянки до о. Чайний складає 250 грн/ чол.
4. Вартість суміжних фото сесій являються договірною, в залежності від локації та періоду оренди катеру. Від 2500 грн.
5. Організація «рибацького» обіду на острові складає 150 грн/ чол. При наборі від 10 люд.
6. Співпраця з транспортними компаніями по організації трансферу складає від 2000 грн на день.

4.2 Купівля техніки

Для організації даного виду діяльності необхідно придбання двох катерів:

1. Проект « 338 МК» № 746, дане судно сконструйоване на основі фінського проекту, і відповідає всім технічним характеристикам для отримання ліцензії.

Його габарити дозволяють перевезення 20 – 25 пасажирів за одну екскурсію.

Ринкова вартість такого судна складає 302 400 грн.

Умови перевезення зобов'язують судноводія надавати ліцензовані рятувальні жилети всім пасажирам, які знаходяться на борту. Вартість таких жилетів при оптовій закупівлі складає 550 грн.

2. Проект «Флінт 495» , являються швидкісним катером, основною задачею якого в даному бізнес-плані є надання послуг перевезень індивідуальних турів та здійснення буксиру вейкбордистів та лижників.

Ринкова вартість даного судна складає 150 000 – 200000 тис. грн. , в залежності від комплектації.

4.3. Загальні витрати (постійні та одноразові)

Валюта проекту: українська гривня.

До загальних витрати треба віднести наступні:

1. Постійні :

- оплата працівників (відрядна), передбачає оплату 15% від загальної суми перевезень;

- витрати на пальне в середньому складають 280 грн / 1 мотогодину;

- закупка продуктів харчування та посуду для організації обідів - становить близько 30 % від загальної суми замовлення.

- технічне обслуговування техніки становить 1-3 % від загальної вартості техніки.

- реклама становить близько 10 % від загальної суми замовлення .

2. Одноразові :

- закупка техніки становить - 502 400 грн. (проект «Флінт 495» та проект « 338 МК»);

- закупка обладнання для надання повного спектру послуг становить : рятувальні жилети – 16 500 грн.; водні атракціони 30 000 грн. ; портативні кухонні прилади – 5 000 грн ;

- оформлення документації 30 000 грн;

- створення та налаштування сайту – 20 000 грн.

4.4 Передбачувана виручка та прибуток

Так як даний вид бізнесу має сезонність то й наступні розрахунки будуть проводитися за період тривалості туристичного сезону. Маркетинговий аналіз показав, що найбільша активність спостерігається саме на вихідних тому за основу було взято кількість вихідних за сезон.

Сезон складає 6 місяців – це біля 60 вихідних днів.

За рахунок проведеної рекламної кампанії цілком прогнозовано є продаж 40 турів за один вихідний.

Розрахуємо обсяг виручки та прибуток за формулою:

$$V_p = (K_t \cdot BП) + (B_O \cdot K_t), \quad (3.1)$$

де: V_p – виручка, $BП$ – вартість подорожі,

B_O – вартість обіду, B_A – вартість атракціонів,

K_t – кількість туристів, $V_{p.c}$ – виручка сезонна;

B_o – витрати на обслуговування, $П_p$ – прибуток.

$$V_p = (40 \times 170) + (35 \times 150) = 12\,050.$$

Обсяг завантаженості складатиме мінімум 40 вихідних за сезон.

$$V_{p.c} = 40 \times 12\,050 = 482\,000 \text{ грн.}$$

Із загального обсягу виручки - 35 % становлять витрати, тоді прибуток складатиме:

$$П_p = 482\,000 - 168\,700 = 313\,300.$$

4.5 Рентабельність та окупність

Рентабельність послуги пропоную розрахувати на прикладі організації конкретного туру. (24 чол. Перевезення на о. Лиса Гора та організація обіду)

Рентабельність продукції – визначається як відношення чистого прибутку від реалізації до собівартості продукції.

Виручка від даного туру становить - 7 680 грн.

Чистий прибуток - 4 950 грн.

Витрати - 2730 грн.

$$P.п. = (4950 / 2730) \cdot 100\% = 101,81 \%$$

Окупність даного проекту складатиме два сезони.

РИЗИКИ

При організації даного виду бізнесу було визначено наступні ризики, які можуть призвести до зниження прибутків та додаткових витрат:

- ризик пов'язаний із зниженням загального рівня купівельної спроможності населення. Передбачити це досить складно, адже цей процес пов'язаний із багатьма факторами в країні;
- підвищення активізації конкурентної боротьби на ринку;
- ризик, пов'язаний із переміною погодних умов та зміна тривалості сезону;
- зростання цін на паливо та обладнання, пов'язаний із наданням послуг.

Висновки до розділу 3

Аналіз основних напрямів розвитку Київської області показав, що характерною особливістю Київщини є її багатогалузева економіка з переважанням сфери послуг, яка на сьогодні складає майже дві третини у структурі ВДВ. Однак, у зовнішньоторговельному балансі область має негативне сальдо. В умовах нестабільного законодавства, низького інвестиційного рейтингу України та браку фінансово-інвестиційного капіталу, існує ризик зниження ділової активності в регіоні. В економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю.

Перенасичення Києва та суміжних територій населенням, провокує створення все більшої кількості туристичних маршрутів. Адже відпочинок – це невід'ємна складова людської життєдіяльності.

Близькість столиці та вдала транспортна розв'язка та наявність багатьох туристичних локацій створили для Ржищева сприятливі умови для розвитку туризму.

Даний бізнес-план, показує як за рахунок залучення відносно не великого об'єму інвестицій отримати рентабельний бізнес та швидкоокупний бізнес .

Туристичний бізнес являється прибутковим, але в той же час має багато різних проблем та ризиків, особливо якщо це пов'язано з водними

пасажирськими перевезеннями. Залежність від тривалості сезону та погодних умов робить проект вразливим. Повністю стати незалежними від цих факторів неможливо, проте вибір необхідної техніки значно спрощує та нівелює вплив вище зазначених факторів.

ВИСНОВКИ

Аналіз інвестиційного проектування показав :

- розвиток будь якої галузі можливий лише за рахунок розробки якісних інвестиційних проектів;

- інвестиційний проект – це вкладення капіталу, з метою реалізації будь – яких бізнес-ідей, спрямованих на розвиток різних об’єктів інвестування.

- класифікація інвестиційних проектів може здійснюватися за наступними ознаками: за цілями інвестування; за строками реалізації; за обсягами необхідних інвестиційних ресурсів; за кількістю створених робочих місць; за передбаченою схемою фінансування. Основними напрямками правового регулювання інвестиційної діяльності є: пряме управління інвестиціями; регулювання умов інвестиційної діяльності; контроль законності здійснення інвестиційної діяльності всіма учасниками та інвесторами.

Бізнес-план, як основа інвестиційного проекту – це документ, в якому описується конкретна бізнес-ідея та можливі шляхи її реалізації. Призначення бізнес-плану полягає у тому, що він допомагає підприємству реально оцінити ідею, втілити її у відповідну документацію, обґрунтувати ефективність та виявити сильні й слабкі сторони проекту, залучити необхідні фінансові ресурси та керувати процесом його реалізації. Структура бізнес-плану може змінюватись в залежності від :

- виду підприємницької діяльності;
- галузі функціонування підприємства;
- розмірів бізнесу та обсягів інвестицій, необхідних для його організації;
- перспектив розвитку підприємства та реалізації підприємницького проекту;
- характеристики продукції (послуг) підприємства та існуючої стадії її життєвого циклу;
- цілей розробки бізнес-плану та аудиторії, на яку він розрахований;
- обраної стратегії підприємства;
- розмірів цільового ринку та рівня конкуренції на ньому;
- рівня деталізації планових розрахунків у часі і т. ін.

Урядом країни був визначений ряд пріоритетних галузей економіки : переробна промисловість (за напрямками), традиційно агро – промисловий комплекс та курортно-рекреаційна сфера і туризм.

Аналіз економічної діяльності Київської області на прикладі м. Ржищів, показав, що область входить до п'ятірки найрозвиненіших областей України, цьому сприяє активна зовнішньоекономічна діяльність. Одним з основних напрямів діяльності київської області є залучення прямих іноземних інвестицій, так станом на 2018 р. в Київську область надійшли інвестиції з 65 країн світу і їхній загальний обсяг склав понад півтора мільярди доларів. Основними напрями інвестування являється промисловість та сільське господарство.

Одним з перспективних об'єктів інвестування являється м. Ржищів, владою міста розроблена достатня кількість проектів, які потребують вкладення капіталу. Основним напрямом розвитку міста є туристична діяльність. Це спричинено наявністю історичних та природних ресурсів, які приваблюють все більшу кількість туристів з усього світу.

Загалом туристична галузь України збільшує свою привабливість для іноземних інвесторів. Динаміка показала позитивну статистику збільшення об'ємів інвестицій в туристичну галузь. В даному розділі було визначено також негативні чинники та проблеми розвитку галузі, серед яких можна виділити основні: слаборозвинена внутрішня і зовнішня інфраструктура; брак державної підтримки в сфері реалізації туристичних проектів; втрата території та воєнні дії; відсутність залучення міжнародного досвіду розвитку туризму.

Аналіз основних напрямів розвитку Київської області показав, що характерною особливістю Київщини є її багатогалузева економіка з переважанням сфери послуг, яка на сьогодні складає майже дві третини у структурі ВДВ. Однак, у зовнішньоторговельному балансі область має негативне сальдо. В умовах нестабільного законодавства, низького інвестиційного рейтингу України та браку фінансово-інвестиційного капіталу,

існує ризик зниження ділової активності в регіоні. В економіці області переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції з великою доданою вартістю.

Бізнес-план, як основа інвестиційного проекту, являється основним ключем в розвитку регіональної економіки, за рахунок залучення інвестицій.

Нами було розроблено та запропоновано бізнес-план човнових перевезень в м. Ржищів. Це було спровоковано збільшенням потоку туристів в такі історично-культурні місця як Гусинський Спасо - Преображенський храм та острів Лиса Гора. Перенасичення Києва та суміжних територій населенням, проковує створення все більшої кількості туристичних маршрутів. Адже відпочинок – це невід’ємна складова людської життєдіяльності.

Близькість столиці та вдала транспортна розв’язка та наявність багатьох туристичних локацій створили для Ржищева сприятливі умови для розвитку туризму.

Даний бізнес-план, показує як за рахунок залучення відносно не великого об’єму інвестицій отримати рентабельний та швидкоокупний бізнес .

Туристичний бізнес являється прибутковим, але в той же час має багато різних проблем та ризиків, особливо якщо це пов’язано з водними пасажирськими перевезеннями. Залежність від тривалості сезону та погодних умов робить проект вразливим. Повністю стати незалежними від цих факторів неможливо, проте вибір необхідної техніки значно спрощує та нівелює вплив вище зазначених факторів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванов С.В. Винний туризм: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Іванов С. В., Домарецький В.О., Басюк Д.І., та ін. – Кам’янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2012. – 472 с.
2. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика / С.О. Гуткевич - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006.–234 с.
3. Матічин Ю.М. Інвестиційна привабливість туристичної галузі України / Ю. М. Матічин. // Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. - 2017. - № [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Державна служба статистики [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Мальська М. Основи туристичного бізнесу : Навчальний посібник/ Марта Мальська, Володимир Худо, Валерій Цибух,; Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 271 с.
6. Янковець Т.М. Економічна сутність бізнес – плану інноваційного проекту, Янковець Т. М. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14696/>
7. Васильців Т.Г.Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. – К. : Знання, 2013. – 173 с.
8. Пересада А.А. Інвестиційний аналіз: підручник / А.А. Пересада, Т.В. Майорова, С.В. Онікієнко, Ю.М. Коваленко, С.В. Урванцева // Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К., 2008. – 544 с.
9. Русин Р.С. Інвестиційні проекти: сутність та класифікація / Р. С. Русин // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 31(1). - С. 177-183.
10. Колесник О.О.Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні / О. О. Колесник. // Економіка. Управління. Інновації. -

2011. - № 2. –[Електронний ресурс] / Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011

11. Кваша О.С. Фоміна В.В. Бізнес-планування у діяльності організації: європейські стандарти, основні методологічні підходи та базові процедури [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economyandsociety.in.ua/j>

12. Прохорова Т.П., Притиченко Т.І. Маркетингове обґрунтування бізнес-плану підприємства / Т.П. Прохорова, Т.І. Притиченко // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. –№ 34. – С. 31.

13. Руденко О. А. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності, Руденко О. А. [Електронний ресурс] / О. А. Руденко / – 2014. –Режим доступу:file:///D:/%D0%BA%D0%B0/Nvpushk_2014_1_6.pdf

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1/rada.gov.ua//cgibin/laws/main.cgi?nrcg=1560-128>

15. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

16. Хопчан В.М. Сучасний стан та перспективи державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні, [Електронний ресурс] / В. М. Хопчан, // Інвестиції: практика та досвід № 11 УДК 656.091. – 2015. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream>

17. Вакалюк В. А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні , [Електронний ресурс] / В. А. Вакалюк // Економіка та 16. Управління національним господарством Випуск 16. – 2017. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/26.pdf>.

18. Програма залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату Київській області на 2019-2021 р.р. [Електронний ресурс] / Режим доступу:<http://koda.gov.ua/normdoc/pro-skhvalennya-projektu-programi-zaluch-2/>

19. Барроу П. Бизнес план, который работает / Пол Барроу; пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. — 288 с.
20. UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876>
21. Travel & tourism economic impact. 2018. World. URL [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economicimpact-research/regions-2018/world2018.pdf>
22. Мігущенко Ю.В. Методика оцінки конкурентоспроможності туристичної сфери України. Економіка. Управління. Інновації. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_39
23. Серед туристів у чорнобильській зоні 80% іноземці. / Укрінформ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2786605-sered-turistiv-u-cornobilskij-zoni-80-inozemci.html>
24. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні, Колесник О.О. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis
25. Габа М.І. Бізнес – планування як основи розвитку сільського зеленого туризму, Габа М.І. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
26. Діденко Є.О. Бізнес – планування та його роль у стратегічному управлінні підприємством, Є.О. Діденко [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
27. Мурай А.О. Оцінка конкурентоспроможності України на європейському ринку туристичних послуг, А.О. Мурай [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6789>
28. Мірошник Р.О. Розвиток туристичної галузі України : особливості та проблеми., Мірошник Р.О. Щир І.В., 2013 , [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

29. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія [Електронний ресурс] / Ю. В. Кіндзерський ; Інститут економіки та прогнозування НАН України. – К. : [б. в.], 2013. – 536 с.
30. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80>
31. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
32. Закон України “Про внесення змін до розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб’єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки” від 06.09.2012 № 5211-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5211-17/paran18#n18>
33. Стратегія сталого розвитку України до 2030 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу <https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/>
34. Бланк И.А. Основи інвестиційного менеджмента. Т.1. — К.: Эльга Н, Ніка-Центр, 2001. — 536 с.
35. Грицай Т.Л. Місце та значення інвестиційного аналізу в управлінні проектами.
36. Щукін Б. М., Аналіз інвестиційних проектів: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 2002. — 128 с.: іл. — Бібліогр.: с. 125.
37. Розпорядження Кабінету Міністрів України “ Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки” від 14. 08. 2013 № 843-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-p#n7>
38. Маргіта Н. О. Інтегральна оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіонів України / Н. О. Маргіта, М. В. Маргіта // Вісник

Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 9 (62). – С. 87-91.

39. Петришина Н. В. Пріоритетні галузі економіки України: Стан та перспективи розвитку. Економіка. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17745/1/Petryshyna.pdf>

40. Офіційний сайт Київської обласної державної адміністрації – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://koda.gov.ua/news/publichniy-zvit-golovi-kiivskoi-obla/>

41.«Стратегія розвитку: інвестиційний вимір». Монографія / С.О.Гуткевич, М.І. Пугачов, Г.М.Завадських, О.Г.Занозовська/ за ред. проф. Гуткевич С.О. – Харків, 2016. – 162 с.

42. Гуткевич С. О. «До питання регулювання інвестиційного процесу. Міжнародна економічна діяльність країни в глобальній економіці» : матеріали наук. семінару. Київ : НУХТ. 2017. Вип. 12. Ч. 1. С. 4–6.

43. Гуткевич С.О. «Інвестування: теорія і практика» : Навчальний посібник. –К.: Вид-во Європ. Ун-ту.- 234 с

44. Навчальний посібник до виконання дипломної роботи бакалавра для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»: навч. посіб./ за ред. С.О. Гуткевич. Київ : НУХТ, 2020. 36 с.

45. Гуткевич С.О. Привабливість Українських Карпат: сільський зелений туризм/ С.О.Гуткевич, М.І.Габа, М.Д.Корінько. – К.: НУХТ, 2015. – 212 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами у 2019 році

	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2018р.	тис.дол. США	у % до 2018р.	
Усього	341791,4	106,7	159428,4	73,5	182363,0
Австрія	7930,4	111,2	8989,8	61,1	-1059,4
Азербайджан	2215,6	97,2	226,4	73,8	1989,2
Бельгія	2757,7	737,1	4718,8	79,8	-1961,2
Білорусь	8256,1	101,7	1300,1	90,5	6956,1
Болгарія	1420,9	118,6	345,0	155,2	1075,8
Велика Британія	11454,8	115,7	5200,3	67,2	6254,5
Гонконг	5170,0	48,1	205,5	140,7	4964,5
Греція	2512,1	86,1	251,5	139,7	2260,6
Грузія	1631,8	83,3	679,1	56,0	952,8
Данія	2550,7	148,0	11457,5	185,2	-8906,8
Естонія	1118,1	118,8	236,3	58,2	881,9
Ізраїль	3885,8	96,2	131,4	80,1	3754,4
Іспанія	803,5	65,2	2057,0	1034,5	-1253,5
Італія	4129,3	174,3	837,1	43,2	3292,2
Казахстан	2736,0	75,2	678,7	161,9	2057,3
Канада	2471,2	189,0	88,5	37,4	2382,7
Китай	959,8	97,7	877,3	71,0	82,6
Кіпр	39651,4	100,6	24310,5	27,3	15340,9
Латвія	4119,4	126,4	1183,1	115,7	2936,3
Молдова, Республіка	2691,5	92,9	683,0	127,1	2008,6
Нідерланди	12973,6	97,9	11907,4	128,7	1066,2
Німеччина	61702,2	114,3	25500,3	141,8	36201,9
Норвегія	1814,1	62,4	435,4	41,3	1378,7
Об'єднані Арабські Емірати	4609,8	146,3	719,2	238,7	3890,7
Польща	24630,0	99,2	10132,1	93,4	14497,9
Португалія	276,8	109,9	158,8	160,3	118,0
Російська Федерація	7997,7	94,7	5013,0	76,8	2984,6
Румунія	772,1	132,8	340,8	114,7	431,3
Словенія	123,9	45,4	409,7	110,7	-285,8
США	10240,0	121,2	15763,4	116,8	-5523,4
Туреччина	27556,7	95,3	2185,9	90,3	25370,8
Японія	82,3	66,9	254,1	132,4	-171,8

Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами у 2019 році

Найменування послуги згідно з КЗЕП	Експорт			Імпорт		
	тис.дол. США	у % до 2018р.	у % до загал. обсягу	тис.дол. США	у % до 2018р.	у % до загал. обсягу
Усього	341791,4	106,7	100,0	159428,4	73,5	100,0
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	18365,2	194,3	5,4	8603,3	113,3	5,4
Транспортні послуги	182223,4	112,0	53,3	44324,7	112,1	27,8
Послуги повітряного транспорту	142013,9	113,5	77,9	5883,9	86,6	13,3
Послуги залізничного транспорту	2449,2	106,5	1,3	2963,1	86,5	6,7
Послуги автомобільного транспорту	22035,8	103,7	12,1	13020,0	102,0	29,4
Послуги, пов'язані з подорожами	6022,8	89,8	1,8	3585,7	208,1	2,2
Послуги з будівництва	9154,4	68,2	2,7	226,9	15,9	0,1
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	579,1	170,9	0,2	14473,7	119,9	9,1
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	19243,0	134,2	5,6	25020,7	82,8	15,7
Інформаційні послуги	13110,1	152,4	68,1	3037,7	60,4	12,1
Ділові послуги	64380,6	97,7	18,8	33837,4	125,0	21,2
з них						
Професійні та консалтингові послуги	17718,8	120,0	27,5	22335,9	131,5	66,0
Наукові та технічні послуги	5608,1	87,6	8,7	6978,0	176,2	20,6
Послуги операційного лізингу	1392,4	102,1	2,2	1005,9	65,3	3,0
Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	35724,4	88,5	55,5	1838,5	60,5	5,4
Інші ділові послуги	2852,6	118,4	4,4	1154,4	94,4	3,4